

Važnost faze planiranja u kontekstu doprinosa kvaliteti obavljene revizije financijskih izvještaja

Novački, Slavko

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:468828>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-18**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

**Sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij Poslovne ekonomije,
usmjerenje Računovodstvo i revizija**

**Važnost faze planiranja u kontekstu doprinosa kvaliteti
obavljene revizije financijskih izvještaja**

Diplomski rad

Slavko Novački

Zagreb, rujan, 2024.

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

**Sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij Poslovne ekonomije,
usmjerenje Računovodstvo i revizija**

**Važnost faze planiranja u kontekstu doprinosa kvaliteti
obavljene revizije financijskih izvještaja**

**The importance of the planning phase in the context of
contributing to the quality of the audit of financial statements**

Diplomski rad

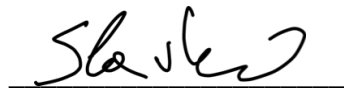
Slavko Novački , 0067598100

Mentor: doc.dr.sc. Mateja Brozović

Zagreb, rujan, 2024.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog izvora te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

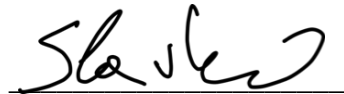
(vlastoručni potpis studenta)

06.09.2024.

(mjesto i datum)

STATEMENT ON THE ACADEMIC INTEGRITY

I hereby declare and confirm by my signature that the final thesis is the sole result of my own work based on my research and relies on the published literature, as shown in the listed notes and bibliography. I declare that no part of the thesis has been written in an unauthorized manner, i.e., it is not transcribed from the non-cited work, and that no part of the thesis infringes any of the copyrights. I also declare that no part of the thesis has been used for any other work in any other higher education, scientific or educational institution.

(personal signature of the student)

06.09.2024.

(place and date)

Sažetak i ključne riječi

Diplomski rad po nazivom „Važnost faze planiranja u kontekstu doprinosa kvaliteti obavljene revizije financijskih izvještaja.“ ima u fokusu ulogu faze planiranja i njezin utjecaj na ostale faze revizije financijskih izvještaja. Ovaj rad se oslanja na teorijske izvore, MERCIA metodologiju i na primjere iz prakse kako bi kvalitetno istaknuo utjecaj planiranja revizije financijskih izvještaja na rad revizora u nastavku angažmana, kroz isticanje najrizičnijih i najznačajnijih područja, stvaranje preliminarne strategije revizije i plana revizije. U radu se vrši podjela faze planiranja na osnovne procese kronološkim redom izvođenja u revizijskom angažmanu. Tu se izdvaja procjena rizika, razumijevanje poslovanja klijenta i testiranje internih kontrola. Nadalje, u ovoj fazi je također vrlo bitno uspostaviti kvalitetnu komunikaciju s klijentom, što se vrši pomoću uvodnog sastanka na kojem se revizorski tim predstavlja i upoznaje s klijentom. Kvalitetna faza planiranja uvelike pomaže pouzdanosti i točnosti revizijskih nalaza, no ona ne može garantirati da su financijski izvještaji u potpunosti točni i da se nisu dogodile određene prijevarne radnje.

Ključne riječi: planiranje, revizija, komunikacija, rizik, MERCIA metodologija

Summary and key words

The diploma thesis entitled "The importance of the planning phase in the context of contributing to the quality of the audit of financial statements" focuses on the role of the planning phase and its influence on other phases in audit of financial statements. This work relies on theoretical sources, the MERCIA methodology and examples from practice in order to qualitatively highlight the influence of financial statement audit planning on the auditor's work in the continuation of the engagement, through highlighting the most risky and significant areas, creating a preliminary audit strategy and audit plan. The paper divides the planning phase into basic processes in chronological order of execution in the audit engagement, where it distinguishes risk assessment, understanding of the client's business and testing of internal controls. Furthermore, in this phase it is also very important to establish quality communication with the client, which is done by means of an introductory meeting where the audit team introduces itself and gets to know the client. A quality planning phase greatly helps the reliability and accuracy of audit findings, but it cannot guarantee that the financial statements are completely accurate and that certain fraudulent activities have not occurred.

Key words: planning, audit, communication, risk, MERCIA methodology

Sadržaj

1.	Uvod.....	1
1.1.	Predmet i cilj rada.....	1
1.2.	Izvori podataka i metode prikupljanja	1
1.3.	Sadržaj i struktura rada	2
2.	Revizija kao važan mehanizam osiguravanja transparentnog financijskog izvještavanja.....	3
2.1.	Uloga revizije u suvremenim poslovnim okolnostima	3
2.2.	Podjela revizije financijskih izvještaja na faze	4
2.2.1.	Preliminarne aktivnosti, planiranje revizije i procjena rizika.....	4
2.2.2.	Provedba dokaznih postupaka	8
2.2.3.	Kompletiranje revizije i sastavljanje revizorovog izvješća.....	9
2.3.	Regulatorni okvir za provedbu revizije financijskih izvještaja u Hrvatskoj	11
2.4.	Čimbenici koji utječu na kvalitetu obavljene revizije financijskih izvještaja	12
3.	Planiranje revizije financijskih izvještaja.....	13
3.1.	Važnost kvalitetnog planiranja revizije financijskih izvještaja.....	13
3.2.	Utjecaj faze planiranja na ostale faze u reviziji financijskih izvještaja .	14
3.2.1.	Upoznavanje poslovanja klijenta	14
3.2.2.	Koncept značajnosti	15
3.2.3.	Preliminarna strategija revizije.....	16
3.2.4.	Testovi internih kontrola	17
3.3.	Važnost uspostavljanja kvalitetne komunikacije s klijentom	18
4.	Faza planiranja revizije financijskih izvještaja po MERCIA metodologiji	19
4.1.	Uvodni sastanci i upoznavanje s klijentom	20

4.2.	Provođenje testiranja u fazi planiranja revizije finansijskih izvještaja..	21
4.3.	Rezultati testiranja i komunikacije s klijentom u fazi planiranja revizije finansijskih izvještaja i njihov utjecaj na ostale faze revizije finansijskih izvještaja	27
5.	Faza planiranja revizije finansijskih izvještaja na primjeru poduzeća ABC d.o.o.	29
5.1.	Osnovni podaci o poduzeću ABC d.o.o. za potrebe finansijskog izvještavanja	29
5.2.	Provedba testova i sastanaka u procesu planiranja na primjeru poduzeća	32
5.3.	Analiza rezultata testova i uvodnih sastanaka u procesu planiranja revizije finansijskih izvještaja	34
6.	Zaključak.....	37
	Popis literature	38
	Popis slika	40
	Popis tablica.....	41
	Životopis studenta	42

1. Uvod

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet istraživanja ovog rada je objasniti fazu planiranja u reviziji financijskih izvještaja koja uključuje definiranje opsega, ciljeva i metodologije revizije, kao i identifikaciju ključnih područja rizika. U ovoj fazi revizori prikupljaju informacije o poslovanju i okruženju klijenta te procjenjuju interne kontrole. Planiranje omogućuje učinkovito raspoređivanje resursa i usmjeravanje pažnje na najkritičnija područja, smanjujući rizik od značajnih pogrešaka. U današnjem složenom poslovnom okruženju faza planiranja ključna je za osiguranje da revizija bude temeljita i učinkovita, što je važno za povjerenje dionika. Transparentnost i pouzdanost financijskih informacija, koje osiguravaju dobro planiranu reviziju, neophodne su za stabilnost tržišta i donošenje informiranih poslovnih odluka.

Ciljevi diplomskog rada su sljedeći:

1. Prezentirati razumijevanje faze planiranja u reviziji financijskih izvještaja i njezin utjecaj na kvalitetu revizije
2. Prikazati važnost identifikacije ključnih rizika
3. Istražiti kako faza planiranja utječe na alokaciju resursa u obavljanju revizije
4. Razmotriti korištenje moderne tehnologije u fazi planiranja revizije i njezin doprinos kvaliteti revizije
5. Predočiti fazu planiranja kroz primjer velikog poduzeća u Hrvatskoj

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Prilikom pisanja ovog diplomskog rada koristile su se različite metode istraživanja, poput metode analize, gdje su se složeni pojmovi i problemi dijelili na jednostavnije dijelove kako bi se lakše shvatili i došlo do određenih zaključaka. Zatim se je koristila suprotna metoda sinteze, pomoću koje se od jednostavnijih pojmova dolazi do složenijih. Također, primjenjivala se je deskriptivna metoda, tako da su se opisivali postupci provedbe faze planiranja revizije, te induktivna metoda, pomoću koje su se na temelju određenih relevantnih informacija donosili zaključci o postojećim problemima i mogućim rješenjima.

Izvori podataka za obradu teme temelje se na stručnoj i znanstvenoj literaturi koja ujedno uključuje i znanstvene članke i poslovne časopise. Uz teorijski dio izvora podataka, koristila se je i Mercia metodologija te interni podaci jednog velikog poduzeća u Hrvatskoj. Na temelju tih internih podataka se je objasnila faza planiranja na konkretnom primjeru iz prakse.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Tema diplomskog rada je obrađena kroz teorijski i praktični dio. U prvom dijelu rada prikazan je teorijski okvir teme, proučavanjem stručne i znanstvene literature, temeljem koje su prikazane najvažnije specifičnosti revizije financijskih izvještaja. U drugom dijelu slijedi također teorijski pristup u prezentiranju faze planiranja u reviziji financijskih izvještaja. Nakon teorijski obrađene faze planiranja revizije financijskih izvještaja, ova faza se je detaljnije približila kroz Mercia metodologiju. To je jedna od najpoznatijih i široko rasprostranjenih metodologija u svijetu. Na kraju se je cjelokupni teorijski i metodološki dio rada zaokružio s primjerom iz prakse i zaključkom.

2. Revizija kao važan mehanizam osiguravanja transparentnog financijskog izvještavanja

2.1. Uloga revizije u suvremenim poslovnim okolnostima

Potreba za revizijom financijskih izvještaja se je javila prije mnogo godina, još za vrijeme industrijske revolucije. Kako vrijeme prolazi, sve više do izražaja dolazi važnost eksterne revizije. Prije je većina poduzeća bila u privatnom vlasništvu pojedinaca ili obitelji koji su ujedno i bili na upravljačkim funkcijama u tom poduzeću. S vremenom se puno poduzeća preobrazilo u kompanije koje vode profesionalni menadžeri koji su odgovorni za financijske izvještaje. Pošto vlasnici više nisu u upravljačkoj strukturi poduzeća, eksterni revizori potvrđuju objektivnost i realnost izvještaja kako bi vlasnici znali što se događa s poduzećem (Porter, Simon, Hatherly, 2014, str.8). Nadalje, revizija je bitna i menadžmentu poduzeća kako bi uvidjeli imaju li kakvih propusta koje moraju ispraviti i na osnovu njih donijeti neke poslovne odluke.

Poslovne odluke u poduzećima se ne donose samo instinktivno i iskustveno, one se u današnje vrijeme sve više oslanjaju na analitičke postupke i financijske izvještaje. Financijski izvještaji su u većini slučajeva temeljna podloga za donošenje poslovnih odluka, a samim time je bitno procijeniti realnost i objektivnost izvještaja od strane neovisne osobe. Ta neovisna osoba je u Hrvatskoj ovlaštena revizor financijskih izvještaja. Revizor koristi naprednu i kompleksnu metodologiju koja je sukladna Međunarodnim revizijskim standardima i pomoću nje dolazi do mišljenja o objektivnosti i realnosti financijskih izvještaja (Sever Mališ, 2021). Revizor na osnovu svojeg rada kreira izvješće koje je strogo standardizirano i formalizirano, te u sklopu kojeg se nalazi njegovo mišljenje.

Revizorsko mišljenje je rezultat i okosnica svih iscrpnih, temeljitih i kompleksnih revizijskih ispitivanja. Revizorsko mišljenje može biti pozitivno i modificirano, a modificiranja se dijele na negativno, suzdržano i na mišljenje sa rezervom. Revizorska mišljenja svih revizorskih društava izgledaju jednako jer su zakonski uvjetovana. Puno ljudi koji nisu u reviziji misli da je revizorsko mišljenje samo jedna strana teksta koja se stalno kopira (Tušek , Žager , 2008). No kroz sljedeću cjelinu čitatelj dobiva uvid u to koje su to faze revizije financijskih izvještaja i na koji način one doprinose revizorskom mišljenju.

2.2. Podjela revizije financijskih izvještaja na faze

U današnje doba postoji puno različitih sistematizacija faza revizije financijskih izvještaja. One se često razlikuju po broju i načinu na koji su oblikovane. U ovom radu je revizija financijskih izvještaja podijeljena na 3 faze:

- Preliminarne aktivnosti, planiranje revizije i procjena rizika
- Provedba dokaznih postupaka
- Kompletiranje revizije i sastavljanje revizorovog izvješća

U nastavku ovoga poglavlja se detaljno prolazi kroz sve faze u reviziji financijskih izvještaja i detaljno objašnjava njihova važnost za uspješnu provedbu revizije.

2.2.1. Preliminarne aktivnosti, planiranje revizije i procjena rizika

Prva faza u reviziji financijskih izvještaja je u ovom radu podijeljena na 5 osnovnih podfaza koje su vrlo bitne za bolje razumijevanje procesa revizije financijskih izvještaja (Brozović, Mamić Sačer, Pavić, Sever Mališ, Tušek, Žager, 2020). Te podfaze su:

- Preliminarne aktivnosti i preuzimanje obveze obavljanja revizije
- Upoznavanje poslovanja klijenta, preliminarni analitički postupci i planiranje revizije
- Koncept značajnosti i procjena rizika revizije
- Utvrđivanje preliminarne strategije revizije
- Upoznavanje i ocjena sustava internih kontrola klijenta

2.2.1.1. Preliminarne aktivnosti i preuzimanje obveze obavljanja revizije

Svaka revizija financijskih izvještaja počinje s preliminarnim aktivnostima i preuzimanjem obveze obavljanja revizije. U ovom dijelu se prvo razmatra prihvaćanje novog klijenta ili zadržavanje postojećeg. Ukoliko odluka padne na zadržavanje postojećeg ili prihvaćanje novog, tada se sastavlja pismo o preuzimanju obveze revizije. Nakon toga kronološki slijedi razmatranje rada internog revizora i određivanje revizijskog osoblja.

Zadržavanje postojećeg klijenta za sobom vuče puno jednostavniji postupak prihvaćanja angažmana, jer revizorska društva već raspolažu s puno bitnih informacija koje imaju velik utjecaj na prihvaćanje angažmana. S druge strane, kada se razmatra prihvaćanje novog klijenta, tu u obzir dolazi i komunikacija s prošlim revizorskim društvom. Da bi se ta komunikacija ostvarila slijede se smjernice kodeksa profesionalne etike revizora i članak 48. iz Zakona o reviziji koji naglašava da prijašnje revizorsko društvo mora pružiti sve relevantne informacije društvu koje preuzima angažman revizije financijskih izvještaja. Neke od zanimljivih informacija su poštenje uprave, nesuglasice prošlog revizora s upravom, razlog promjene revizora i druge informacije koje revizor smatra bitnima za prihvaćanje angažmana (Tušek, Žager, 2008., str.163.). Nadalje, kod prihvaćanja angažmana revizije, također se proučavaju članci u novinama vezani uz tvrtku, informira sa bankama i ostalim kreditorima, pročita godišnje izvješće i provedu drugi postupci koji su određeni metodologijom revizorskog društva.

Nakon odluke o prihvaćanju angažmana na red dolazi sastavljanje pisma o preuzimanju obveze revizije. „Svrha pisma o preuzimanju obveze revizije je potvrđivanje djelokruga rada revizora od strane naručitelja revizije, te isticanje opsega odgovornosti obiju strana-revizora i klijenta“ (Vitezović, 1995). Bitno je u pismo uključiti sve elemente koji su prethodno dogovoreni s klijentom, te ti elementi moraju biti jasno i nedvosmisleno navedeni u pismu o preuzimanju obveze revizije. Ovo pismo se može smatrati ugovorom tek nakon potpisa obiju strana, revizora i klijenta (MRevS 210).

Na početku angažmana je vrlo bitno procijeniti rad internog revizora koji bi trebao biti neovisan, kompetentan, profesionalan i komunikativan. Vrlo je bitna kvalitetna komunikacija i kolaboracija između internog i eksternog revizora za dobrobit klijenta. Polja interesa za obje strane su prvenstveno procjena rizika poslovanja i ocjena kvalitete sustava internih kontrola, ponajviše ona polja tih sustava koja su vezana za financijske izvještaje i korporativno upravljanje (Čular, 2018). Kvalitetan rad internog revizora, smanjuje obujam posla eksternim revizorima, a samim time i trošak provedbe revizije.

Nakon pribavljenih osnovnih saznanja o klijentu, revizorsko društvo izabire revizijsko osoblje i stručnjake u tim za provedbu angažmana. Revizijsko osoblje mora biti nepovezano sa klijentom koji se revidira u bilo kojem smislu, od rodbinskih veza, pa sve do političkih opredjeljenja i članstava (MRevS 220). Nadalje, u tim se po potrebi stavljaju stručnjaci koji

ne moraju biti revizori. Ti stručnjaci su angažirani da pripomognu u razumijevanju i kontroli određenih procesa, a najčešće se uzimaju stručnjaci iz tehničkih područja (Eilifsen, Messier, Glover, Prawitt, 2014, str.69). Razlog leži u tome da su revizori osobe koje su završile studije društvene prirode, većinski ekonomskog usmjerenja, te je revizorima teško pratiti određene kompleksne proizvodne procese ili organizaciju i sigurnost IT infrastrukture i mnogih drugih područja koja su vrlo bitna za uspješnu provedbu revizijskog angažmana.

2.2.1.2. Upoznavanje poslovanja klijenta, preliminarni analitički postupci i planiranje revizije

Nakon odabira tima i stručnjaka, prva najbitnija stvar je napraviti kvalitetan plan revizije koji će biti troškovno prihvatljiv i dovoljno opsežan da pokrije sve bitne stavke zahtijevane zakonski i po standardima. Kako bi se napravio kvalitetan plan revizije, potrebno je jako dobro upoznati poslovanje klijenta i uvidjeti potencijalne rizike i probleme u njegovom poslovanju. Što se kvalitetnije upozna poslovanje klijenta, plan revizije će biti kvalitetniji što će dovesti do veće kvalitete ukupnog angažmana. Najzanimljiviji rizik za revizore u ovom dijelu revizije je inherentni rizik. To je rizik kod kojeg postoji određena vrsta sumnje da će postojati znatna pogrešna prikazivanja u financijskim izvještajima (Tušek, Žager, 2008., str.167.). To je neizbježan rizik koji se javlja neovisno o postojanju kontrola u poduzeću.

U ovom dijelu je vrlo bitno znati prirodu poslovanja klijenta, osobine menadžmenta, rezultate revizija iz prošlih razdoblja, povezane stranke, neuobičajene transakcije, neke poslovne događaje koji nalažu procjenu, vjerojatnost gubitka i zlouporabe imovine te prirodu računa koji se ispituju.

Kako bi se što bolje upoznao klijent, vrlo je bitno koristiti više izvora informacija. Neki od izvora koji se koriste su upiti menadžmentu, preliminarni analitički postupci, te promatranje i provjeravanje. U posljednje vrijeme se sve više koriste preliminarni analitički postupci, odnosno postaju sve više sofisticirani i šire primjenjivi. Ti postupci puno pomažu revizorskom timu u stavljanju fokusa revizije na određena područja koja pokazuju neke neuobičajene signale (Tušek, Žager, 2008., str.170.). Neki od primjera preliminarnih analitičkih postupaka su pregledavanje financijskih izvještaja kako bi se pronašle neke neuobičajene transakcije, korelacija između financijskih i nefinancijskih informacija i mnogi drugi koji se detaljnije obrađuju u sljedećem poglavlju diplomskog rada.

2.2.1.3. **Koncept značajnosti i procjena rizika revizije**

Kod planiranja revizije financijskih izvještaja, uvijek se očekuju određena pogrešna prikazivanja u financijskim izvještajima. Iz tog razloga je vrlo bitno odrediti i posvetiti pažnju konceptu značajnosti „kao najvećem iznosu pogreške koja postoji u prezentiranim financijskim izvještajima, a opet ne navodi na pogrešne prosudbe donositelje odluka“ (Robertson, Davis, 1988). Koncept značajnosti u većini situacija nije jednak kod više različitih klijenata. Radi se individualno na temelju određenih kriterija. Najbitnije za revizora u određivanju koncepta značajnosti je sagledati okolnosti poslovanja klijenta i potrebe korisnika financijskih izvještaja. Ovaj koncept je bitan jer revizorova zadaća kroz angažman revizije je dati dokaz da u financijskim izvještajima nema značajnih pogrešnih iskazivanja (Tušek, Žager, 2008., str.174.). Revizor procjenjuje značajnost na temelju vlastitoga iskustva i informacija koje je prikupio od klijenta.

Rizik revizije financijskih izvještaja se sastoji od 3 vrste rizika, ti rizici su: inherentni rizik, kontrolni rizik i detekcijski rizik. Inherentni rizik je rizik koji se javlja neovisno o internim kontrolama, kontrolni rizik se javlja kada interne kontrole nisu uspostavljene ili su uspostavljene no nisu obuhvatile sve rizike. Na kraju postoji detekcijski rizik koji proizlazi iz revizorovih loših dokaznih postupaka, odnosno postupaka koji nisu otkrili pogrešna prikazivanja u financijskim izvještajima (Kapić, 2014).

2.2.1.4. **Utvrđivanje preliminarne strategije revizije**

Na osnovu svih saznanja koje revizor dobije iz prethodnih revizija ili u prijašnjim dijelovima faze planiranja, donosi se preliminarne strategije revizije. Ta strategija nije konačna, tj. može se tijekom procesa mijenjati ukoliko se utvrde neke nove činjenice koje utječu na nju. Ta strategija zaokružuje sve revizijske ciljeve koji su postavljeni za provedbu angažmana. Strategije se dijele na dva osnovna pristupa koja su: strategija dokaznih postupaka i strategija niže procjene kontrolnog rizika. Prvi pristup se koristi kada revizor donese zaključak da interne kontrole nisu kvalitetno postavljene ili ne postoje. S druge strane, strategija niže procjene kontrolnog rizika se jako puno oslanja na interne kontrole i u ovom slučaju su one učinkovite i kvalitetno postavljene (Grosu, Robu, Istrate, 2020). U reviziji financijskih izvještaja se skoro nikada ne provodi samo jedna strategija revizije, uvijek se provodi nekoliko njih, ovisno o komponenti na koju se oslanja.

2.2.1.5. Upoznavanje i ocjena sustava internih kontrola klijenta

Iako je sustav internih kontrola bio bitan za odabir preliminarnu strategiju revizije, sada se ulazi dublje u upoznavanje sustava internih kontrola ovisno o strategiji koju smo prethodno izabrali. Revizor se u svojem angažmanu podosta oslanja na interne kontrole, te iz tog razloga mora detaljno provjeriti funkcioniraju li one onako kako bi trebale. Ukoliko su interne kontrole postavljene kvalitetno, revizor se na njih oslanja i iz tog razloga provodi manje dokaznih testova. Sustav internih kontrola se ne može generalizirati na sva poduzeća jer ga donosi menadžment svakoga poduzeća na osnovu nekih čimbenika poput veličine poduzeća, obrazovanosti radnika, načina vođenja i mnogih drugih čimbenika. Jedina sličnost između cjelovitih sustava internih kontrola u različitim poduzećima jesu komponente sustava. Te komponente su: okruženje, procjena rizika, kontrolne aktivnosti, informacije i komunikacija i nadzor. Za menadžment je najbitniji odnos dobivenog i uloženog kod implementacije internih kontrola. Pravilno funkcioniranje internih kontrola dovodi do veće realnosti i objektivnosti financijskih izvještaja, te je i iz tog razloga revizoru bitna provjera toga sustava. Revizor u svojem radu prvo snima sustav internih kontrola, nakon toga testira kontrole i naposljetku vrednuje rezultate. Revizor testira interne kontrole na datum periodičnih izvještaja kako bi, ukoliko naiđe na neke nedostatke koje nije očekivao, mogao promijeniti plan revizije (Tušek, Žager, Barišić, 2014). Rezultati ne služe samo revizoru, nego se i u pisanom obliku predaju menadžmentu poduzeća.

2.2.2. Provedba dokaznih postupaka

Nakon faze planiranja, na red dolazi prikupljanje valjanih i kvalitetnih revizijskih dokaza kroz dokazne testove. Po prirodi dokaznih testova, razlikujemo tri vrste: neovisne testove poslovnih događaja, analitičke postupke i testove salda. *„Neovisnim testovima poslovnih događaja revizor provodi neposredno testiranje pojedinačnih poslovnih događaja koji utječu na povećanje ili smanjenje salda na računima glavne knjige, koristeći se najčešće metodom uzorka.“* (Robertson, Davis, 1988). Ovim testovima se najčešće testiraju najzastupljenije stavke u izvještajima i njihovo početno i konačno stanje, tu se na primjer može testirati kretanje dugotrajne imovine kroz godinu ili kretanje dugoročnih obaveza i mnoge druge stavke. Drugi dokazni testovi po redu su analitički postupci kojima revizor izračunava određene koeficijente ili pozicije u financijskim izvještajima. Ukoliko se uoče razlike, tada revizor kreće u provjeru razloga zbog kojih je došlo do određenih razlika. Tu se kao primjer može uzeti koeficijent obrtaja. Ukoliko se ustanovi da je on znatno manji, to

upućuje na zaključak da se povećavaju zastarjele zalihe. Te zalihe bi trebalo otpisati kako bi bilanca i račun dobiti i gubitka bili realni. Prema prirodi, zadnji oblik dokaznih testova su testovi salda. To su testovi koji se u najvećem dijelu primjenjuju kod provjera određenih pozicija bilance. Ovi testovi su također i najskuplji u odnosu na prva dva testa te iz tog razloga se koriste uzorci koji su u većini situacija podosta veliki (Brozović, Mamić Sačer, Pavić, Sever Mališ, Tušek, Žager, 2020). U ovom testu se također koriste instrumenti revizije poput konfirmacija, razgraničenja prodaje, provjera dokumentacije i drugi.

Kada se gleda opseg dokaznih postupaka, tu postoje dvije glavne determinante koje ga određuju. Te determinante su: profesionalna prosudba revizora i preliminarna strategija revizije. Ukoliko je revizor spreman prihvatiti nižu razinu rizika neotkrivanja, tada je opseg revizijskih postupaka veći (Tušek, Žager, 2008., str.208.). Kod određivanja opsega, puno toga se svodi na profesionalnu prosudbu revizora koja proizlazi iz pouzdanosti internih kontrola, koncepta značajnosti, rizika revizije i mnogih drugih čimbenika.

Nadalje, dokazni postupci mogu biti provedeni prije datuma bilance ili na sam datum bilance. Ukoliko se dokazni testovi rade prije datuma bilance, tada se očekuje da će doći do povećanja rizika postojanja materijalno značajnih pogrešaka u financijskim izvještajima (Tušek, Žager, 2008., str.208.). Iz ovog se može donijeti zaključak da se dokazni testovi provode na datum bilance ukoliko se koristi niža razina rizika neotkrivanja.

U ovom dijelu je vrlo bitno naglasiti da revizijski dokazi moraju biti dostatni i primjereni, te najbitnije od svega, moraju biti pravilno dokumentirani. Revizijski dokazi su informacije koje se prikupljaju za vrijeme provođenja revizije od strane revizora u svim faza procesa. Ti dokazi se kroz faze oblikuju i zaokružuju kako bi mogli poslužiti revizoru kao temelj za sastavljanje mišljenja o financijskim izvještajima (Tušek, Žager, 2008., str.208.). Također, revizijski dokazi se dijele na manje kvalitetne i više kvalitetne dokaze. Manje kvalitetni dokazi su prikupljeni posredno iz unutarnjih izvora prije datuma bilance i smatraju se subjektivnim dokazima. S druge strane, više kvalitetni dokazi su prikupljeni neposredno iz vanjskih izvora na datum bilance i smatraju se objektivnima.

2.2.3. Kompletiranje revizije i sastavljanje revizorovog izvješća

Nakon što su kompletirane i dokumentirane sve prijašnje faze revizije, revizor ispituje neka dodatna pitanja koja su važna za financijske izvještaje i njihove korisnike. Ta pitanja se

pretežno povezuju s potencijalnim obvezama, razmatranjima događaja nakon datuma bilance i završnom procjenom dokaza koje je revizor prikupio. Potencijalne obveze su oblik obveza koje revizorski tim identificira tokom revizije i imaju mogućnost, kada se neki događaj ostvari ili otpadne, postati obveze u budućim razdobljima. Tu prvenstveno mislimo na garancije ili sudske sporove. Te obveze mogu biti malo vjerojatne, razumno moguće i vjerojatne. Vjerojatne obveze za sobom povlače usklađivanje financijskih izvještaja, razumno moguće se objavljuju u bilješkama i malo vjerojatne se ne objavljuju. Nadalje, događaji nakon datuma bilance su događaji koji su se dogodili u vremenskom okviru nakon datuma bilance i prije datuma revizorovog izvješća. Ovdje se mogu izdvojiti događaji koji utječu na financijske izvještaje i događaji koji ne utječu na financijske izvještaje. Prvi oblik za sobom vuče potrebna ispravljanja financijskih izvještaja, dok drugi oblik zahtjeva odgovarajuće objavljivanje u financijskim izvještajima. Zadnji postupak, prije sastavljanja revizorovog izvješća, koji se koristi u kompletiranju revizije je procjena dokaza. (Tušek, Žager, 2008., str.250.) Tu se obavljaju završni analitički postupci, daje konačna ocjena vremenske neograničenosti poslovanja poduzeća, pribavlja pismo o predstavljanju menadžmenta i radi konačan uvid u radnu dokumentaciju.

Na samom kraju procesa revizije financijskih izvještaja revizor sastavlja revizorovo izvješće koje je formalizirano i standardizirano. Najbitniji dio revizorova izvješća je mišljenje revizora o objektivnosti i realnosti financijskih izvještaja korisnika revizije. Postoje tri glavne vrste revizorskih mišljenja, a te vrste su: pozitivno mišljenje, mišljenje s rezervom i negativno mišljenje. Nadalje, postoji i opcija da se revizor suzdrži od davanja mišljenja ukoliko ne može odraditi reviziju financijskih izvještaja sa dovoljnim obujmom ispitivanja. Prema MRevS-u 700, revizorsko izvješće je podijeljeno na glavnih pet cjelina, te cjeline su: uvod, temeljni dijelovi revizorova izvješća, revizorovo izvješće, modificirana izvješća i okolnosti koje mogu rezultirati mišljenjem drugačijim od pozitivnog (Tušek, Žager, 2008., str.250.). Godišnje izvješće poduzeća se sastoji od financijskih izvještaja i revizorova izvješća.

2.3. Regulatorni okvir za provedbu revizije financijskih izvještaja u Hrvatskoj

Regulatorni okvir za provedbu revizije financijskih izvještaja u Hrvatskoj obuhvaća zakone i standarde. Kao glavni elementi ovog okvira gledaju se: Zakon o reviziji, Međunarodni revizijski standardi i Kodeks etike za profesionalne računovođe. Također veliku ulogu igraju Ministarstvo financija i Hrvatska revizorska komora što se detaljnije obrađuje u nastavku ovog odlomka.

Zakon o reviziji je temelj na kojem leži revizorska profesija. U njemu su sadržani uvjeti za stjecanje zvanja ovlaštenu revizor. Njime su zakonski definirane sankcije ukoliko se revizor ne pridržava zakona i ostale odredbe (Sever Mališ, Brozović, 2023, str.73). Ukratko, Zakon o reviziji propisuje uvjete za obavljanje revizije, prava i obveze revizora, te nadzorne mehanizme nad radom revizora.

Revizori u Hrvatskoj imaju obvezu primjene Međunarodnih revizijskih standarda koje izdaje Međunarodna federacija računovođa (IFAC). Međunarodni revizijski standardi su pravila koja su korištena od strane revizora u Hrvatskoj i Europskoj uniji za revizije financijskih izvještaja, uz blage izmjene ovisno o državi u kojoj se primjenjuju (Pavić, Sever Mališ, Žager, 2020, str.55). U Hrvatskoj se prema Zakonu o reviziji, Međunarodni revizijski standardi mogu primjenjivati neposredno.

Kodeks etike za profesionalne računovođe daje revizorima smjernice etičkog ponašanja, a on u sebi sadrži određena načela poput integriteta, objektivnosti, profesionalnih kompetencija i povjerljivosti. Kod integriteta je najbitnije da je revizor pošten i istinoljubiv, kod objektivnosti da nema sukoba interesa i pristranosti revizora, za profesionalne kompetencije je vrlo bitna kontinuirana edukacija i stručnost, te se na kraju dolazi do povjerljivosti koja od revizora zahtijeva zaštitu povjerljivih informacija koje je dobio od klijenta (Tušek, 2015, str.49).

Ministarstvo financija primarno daje odobrenja za rad revizorima i vrši nadzor nad revizorskim društvima, odnosno provjerava poštuju li društva zakone i međunarodne standarde (ZOR, članak 4). Također, ministarstvo financija registrira revizorska društva iz drugih zemalja članica za obavljanje revizorskih usluga u Republici Hrvatskoj.

Hrvatska revizorska komora je pravna osoba koja ima ovlasti utvrđene Zakonom o reviziji. Komora je zadužena za provođenje ispita za zvanje ovlaštenu revizor, provodi kontinuirane

edukacije ovlaštenih revizora uz suglasnost Ministarstva financija i vodi evidenciju o položenim revizorskim ispitima (ZOR, članak 11). Može se zaključiti da komora štiti integritet revizorske profesije.

2.4. Čimbenici koji utječu na kvalitetu obavljene revizije financijskih izvještaja

Pojmovno je teško jednoznačno odrediti kvalitetu revizije, ali se mogu identificirati čimbenici koji utječu na kvalitetu revizije. Najbitniji čimbenici koji utječu na kvalitetu obavljene revizije financijskih izvještaja su kompetentnost i iskustvo revizora, neovisnost revizora, kvaliteta revizijskih postupaka, interne kontrole klijenta, regulatorni okvir, komunikacija sa klijentom, vrijeme i ljudski resursi.

Kompetentnost i iskustvo revizora je vrlo bitan čimbenik, jer revizori s iskustvom bolje razumiju specifičnosti pojedinačnih industrija, nadograđuju metodologije kako bi bile prilagođenije angažmanu kojega obavljaju, imaju razvijen profesionalni skepticizam i redovito prolaze stručna usavršavanja kako bi bili u korak s razvojem struke. Također je neovisnost revizora ključan čimbenik kako bi njegovo izvješće bilo objektivno i pružalo kvalitetne informacije čitateljima izvješća. Usto je i vrlo bitna kvaliteta revizijskih postupaka, odnosno da se koriste adekvatne metode, tehnološka rješenja i primjenjuje temeljitost kod prikupljanja i analize revizijskih dokaza. Kvalitetno uspostavljene interne kontrole klijenta uvelike pomažu revizoru u njegovu poslu i smanjuju opseg dokaznih postupaka koje revizor treba provesti. Bez kvalitetne komunikacije s klijentom nije moguće izvođenje revizije financijskih izvještaja. Revizoru je potrebno mnogo informacija, projekcija i informacija o planovima kako bi kvalitetno obavio reviziju financijskih izvještaja, a bez kvalitetne komunikacije ne može doći do tih informacija. Neophodni čimbenici u provedbi revizije financijskih izvještaja su vrijeme i ljudski resursi. Za provedbu kvalitetnog angažmana treba biti planirano dovoljno vremena i odabran dovoljno veliki tim revizora. Revizorska struka je poznata po svojoj temeljitosti, no bez dovoljno vremena i ljudskih resursa, ta temeljitost se ne može postići (Eilifsen, Messier, Glover, Prawitt, 2014). Svi prethodno navedeni čimbenici također ovise i o regulatornom okviru države u kojoj se provodi revizija, sa promjenama regulatornog okvira, mijenjaju se i svi ostali čimbenici. Ovo su neki od najbitnijih čimbenika, no svakako u revizijskoj struci postoji još mnogo čimbenika koji nisu navedeni u ovom radu.

3. Planiranje revizije financijskih izvještaja

3.1. Važnost kvalitetnog planiranja revizije financijskih izvještaja

Planiranje revizije financijskih izvještaja je najbitnija faza u procesu revizije financijskih izvještaja jer se na osnovu nje dobiva prva slika o poduzeću i njegovim rizicima, te se na osnovu toga kreiraju preliminarne strategije revizije. Planiranjem se bavi Međunarodni revizijski standard 300 koji govori o ulozi i vremenu planiranja, ciljevima, zahtjevima, preliminarnim aktivnostima u angažmanu, aktivnostima planiranja i dokumentaciji.

Planiranje revizije daje revizoru smjernice na koja važna područja treba staviti fokus u reviziji. Također revizor zbog planiranja može u pravom trenutku prepoznati i riješiti potencijalne probleme. Vrlo je bitno provoditi revizijski angažman učinkovito i djelotvorno, a to je jedino moguće kroz planiranje koje je revizoru nit vodilja za organizaciju i vođenje revizijskog angažmana. Bez pravilnog plana revizije, revizor ne može kvalitetno izabrati članove tima s traženim kompetencijama i sposobnostima za provedbu revizijskog angažmana (MRevS 300). Plan revizije uvelike pomaže kod kontrole i nadgledavanja članova tima i njihovog rada, te pomaže i u usuglašavanju rada koji su obavili stručnjaci angažirani za određene komponente.

Cilj revizora je planiranje revizije da bi se ona obavila na učinkovit način i zahtjeva se da su u taj proces uključeni svi ključni članovi tima. Preliminarne aktivnosti u angažmanu se očituju kroz MRevS 220 i one obuhvaćaju zadržavanje postojećih klijenata, pribavljanje novih, poštovanje etičkih zahtjeva i razumijevanje očekivanja.

Aktivnosti planiranja su mnogobrojne i ovise o metodologiji koja se koristi u revizorskom društvu. Međunarodni standard navodi aktivnosti koje su obavezne za sva poduzeća da ih provode, odnosno u njemu su navedeni minimalni zahtjevi za aktivnosti planiranja. Sastavljanje opće strategije revizije je revizorova obveza i u njoj moraju biti definirani opseg, vremenski okvir i smjer revizije koji daje naputke za razvijanje plana (MRevS 300). Kako bi revizor kvalitetno izgradio strategiju revizije, on mora detektirati opseg angažmana, ciljeve izvješćivanja, čimbenike koji igraju važnu ulogu po revizorovoj profesionalnoj prosudbi, analizirati rezultate preliminarnih aktivnosti i odrediti resurse neophodne za obavljanje angažmana.

Revizorov plan revizije mora sadržavati opis 3 ključnih stavki u ovoj fazi. MRevS 315 određuje da revizorov plan mora sadržavati vrste, opseg i vremenski okvir za provedbu planiranih radnji procjene rizika, MRevS 330 govori o bitnosti tih obilježja i za daljnje postupke u reviziji. Strategija revizije i plan revizije se mogu mijenjati po potrebi, te je jako bitno osposobiti nadzor i kontrolu nad članovima tima i njihovim radom. Kao i u svakoj fazi, dokumentiranost je vrlo bitna i revizor u dokumentaciju treba uvrstiti opće strategije revizije, plan revizije i svaku promjenu plana i strategije i navesti razloge promjene (MRevS 300). U sljedećem poglavlju se detaljnije ulazi u materiju kako određeni postupci u planiranju revizije financijskih izvještaja utječu na ostale faze i cjelokupnu reviziju.

3.2. Utjecaj faze planiranja na ostale faze u reviziji financijskih izvještaja

Kao što se već do sada mogao dobiti dojam da je planiranje vrlo sofisticirana faza u reviziji financijskih izvještaja, tako se je mogao uvidjeti i njezin utjecaj na ostale faze u reviziji financijskih izvještaja. U ovom poglavlju se detaljnije ulazi u tu problematiku i objašnjava utjecaj kroz nekoliko procesa koji se odvijaju u fazi planiranja. Procesi kojima ćemo dati više pažnje su: upoznavanje poslovanja klijenta, preliminarna strategija revizije, koncept značajnosti i testovi internih kontrola.

3.2.1. Upoznavanje poslovanja klijenta

Upoznavanje poslovanja klijenta je jedan od prvih procesa u fazi planiranja revizije financijskih izvještaja. U ovom procesu je bitno duboko razumijevanje klijentovog poduzeća, strukture i pronalazak bitnih osoba u poduzeću. Nadalje, bitno je razumjeti poslovne procese, operacije, razumjeti rizike koji utječu na organizaciju, razumjeti poslovno okruženje poduzeća i industriju u kojoj poduzeće posluje. Revizor da bi dobio ukupnu sliku o poduzeću, mora razumjeti interne i eksterne čimbenike koji utječu na poduzeće.

Postoji široki raspon eksternih čimbenika koji utječu na poduzeće. Neki su vezani uz ekonomiju države ili regije, a neki uz industriju u kojoj se poduzeće nalazi. Na poduzeće mogu utjecati mnoga događanja na ekonomskom okruženju u državi, poput kamata, mogućnosti financiranja, inflacije i tečajnih razlika. Visoke kamatne stope i slaba mogućnost financiranja dovode do manje investicija, što može dovesti do smanjenja prihoda ukoliko klijent prodaje proizvode koji nisu iz primarne skupine proizvoda za život. Inflacija može učiniti proizvode klijenta preskupima za njegovo ciljano tržište, kao i negativne tečajne

razlike ukoliko klijent ima značajan uvoz ili izvoz. Od velike je važnosti sagledati veličinu tržišta na kojem se poduzeće nalazi i procijeniti kakav utjecaj na njega imaju promjene ekonomskih politika i ostali politički faktori, te koji je najranjiviji dio tržišta. Bitno je provjeriti nalazi li se klijentovo poslovanje pod posebnim regulatornim zahtjevima i koje vrste licenca treba za poslovanje. Za poduzeća su od iznimne važnosti cijene na tržištu energenata, sigurni lanci dobave, dobri odnosi sa klijentima i mogućnost pronalaska kvalificirane radne snage.

Uz eksterne čimbenike, na svako poduzeće veliki utjecaj imaju interni čimbenici koji utječu na poslovanje poduzeća. Tu se kao najbitnije gledaju interesi vlasnika i odnosi zaposlenika unutar poduzeća. Također, organizacijska struktura i vođenje poduzeća imaju veliki utjecaj na poslovanje poduzeća. Nastavno na navedene čimbenike, ne bi se smjela zaboraviti niti povezana društva ukoliko postoje, lokacije proizvodnje i skladištenja zaliha, strategije poslovanja, kultura zaposlenika i mnogi drugi čimbenici.

Revizor na osnovu kvalitetnog poznavanja klijentova poslovanja može procijeniti koje procedure su najprikladnije za korištenje u narednim fazama revizije. Također, dobro poznavanje poslovanja pomaže revizoru u stvaranju kriterija za analitičke postupke i olakšava posao kod prikupljanja relevantnih dokaza (Porter, Simon, Hatherly, 2014, str.325). U završnoj fazi revizije, ova znanja puno pomažu revizoru kod tumačenja rezultata revizijskih postupaka i relevantnijeg izvještavanja.

3.2.2. Koncept značajnosti

Koncept značajnosti je vrlo bitna stavka u fazi planiranja i procjene revizijskih nalaza. Pomaže u ocjeni realnosti i objektivnosti financijskih izvještaja. Procjena značajnosti može biti znatno različita u planiranju i procjeni revizijskih nalaza, iz više razloga. Ti razlozi su promjene u okruženju koje su se dogodile između faze planiranja i procjene revizijskih nalaza, te drugi razlog su prikupljeni revizorski dokazi koji daju drugu sliku. U fazi planiranja se značajnost izračunava za financijske izvještaje i stanja pojedinih računa, jer revizor treba analizirati stanja pojedinih računa kako bi mogao donijeti objektivno mišljenje o cjelini financijskih izvještaja.

Preliminarna procjena značajnosti je bitan dio u revizorskoj metodologiji i u puno slučajeva je dosta nezahvalno postavljati kvantitativne granice generalno na razini svih klijenata. Razlog leži u tome da je svako poduzeće posebno na svoj način, razlikuje se po industriji u

kojoj se nalazi, po broju zaposlenika, po prihodima, po imovini i mnogim drugim parametrima. U literaturi se može pronaći kako bi na dobit prije poreza odstupanja trebala biti manja od 5% kako to odstupanje ne bi bilo materijalno značajno. Odstupanja koja se javljaju između 5%-10% su sklona dodatnom procjenjivanju od strane revizora i revizor bi na temelju svoga iskustva trebao procijeniti jesu li odstupanja materijalno značajna. Sve iznad 10% se smatra da je materijalno značajno, a sa druge strane za imovinu, kapital i slične stavke se smatra da je sve iznad 1% odstupanja materijalno značajno (Porter, Simon, Hatherly, 2014). Odstupanja se mogu gledati apsolutno i relativno. Uvijek je bolje procjenjivati odstupanja relativno jer apsolutni iznos ne može biti dobar kriterij za različita poduzeća.

Ponekad neke pozicije pojedinačno nisu materijalno značajne, no postaju značajne kad se gleda na razini financijskog izvještaja, poput bilance ili računa dobiti i gubitka. Vrlo je bitno naglasiti da je odnos koncepta značajnosti i opsega revizijskih dokaza obrnuto proporcionalan. Odnosno, ukoliko je koncept značajnosti niži, opseg revizijskih dokaza je veći. Nadalje, ukoliko se dogodi da je preliminarna procjena značajnosti manja od procijenjene pogreške, to dovodi revizora u nezgodan položaj jer mora napraviti dodatne postupke u reviziji financijskih izvještaja kako bi bio uvjeren da financijski izvještaji prikazuju realno i objektivno stanje stvari.

3.2.3. Preliminarna strategija revizije

Preliminarna strategija revizije je strategija koja u sebi ne sadrži sve postupke koji će se odvijati u procesu revizije, već se odabire pristup koji za cilj ima realizirati sve revizorske ciljeve. Revizor u ovom dijelu ne donosi samo strategiju na razini financijskih izvještaja, već obuhvaća i sve bitne komponente financijskih izvještaja poput nekih ključnih stanja ili vrsta transakcija. Revizor za potrebe određivanja preliminarne strategije revizije po komponenti kao temelj određuje četiri elementa. Ti elementi su: procjena kontrolnog rizika, opseg istraživanja internih kontrola, testovi kontrole i planirani obujam dokaznih testova.

Na osnovu temeljnih elemenata, revizor odabire jednu od dvije moguće strategije obavljanja revizije. Te strategije jesu strategija dokaznih postupaka i strategija niže procjene kontrolnog rizika. Ukoliko se revizor odlučio za strategiju dokaznih postupaka, to znači da interne kontrole u poduzeću nisu implementirane ili ne funkcioniraju. Te da je revizor smanjio obujam upoznavanja s internim kontrolama i smanjio testove kontrola u budućim fazama

revizije. Nadalje, revizor iz tog razloga uzima veći obujam dokaznih postupaka koje će provesti kako bi nadoknadio smanjenje pouzdanosti u interne kontrole. Ponekad interne kontrole dobro funkcioniraju u poduzeću, no revizoru ih je skuplje testirati nego da provede opširniji proces dokaznih postupaka (Tušek, Žager, 2008., str.193.). Ovaj slučaj se u praksi jako često javlja kod provedbe revizije u poduzećima koje revizor radi prvi puta.

Analogno prvoj strategiji, javlja se strategija niže procjene kontrolnog rizika. Ta strategija se odabire u slučaju da revizor procijeni da su interne kontrole djelotvorne i dobro postavljene. U ovoj strategiji se revizor podosta oslanja na sustav internih kontrola. Iz tog razloga se mora raditi detaljnije upoznavanje sa samim sustavom i smanjuje se obujam dokaznih postupaka koji će se primjenjivati u završnim fazama revizijskog angažmana.

3.2.4. Testovi internih kontrola

Interna kontrola bi se mogla definirati kao neki skup postupaka koji je oblikovan od strane uprave, rukovoditelja i ostalih djelatnika. Testovi internih kontrola su zapravo revizijski postupci koji se koriste kako bi se donijela ocjena o učinkovitosti i djelotvornosti internih kontrola. Najbitnije je sagledati smanjuju li te kontrole rizike koji se vežu uz financijsko izvještavanje.

Kod testova internih kontrola se mogu navesti četiri ključna elementa, a ti elementi su identifikacija kontrola, procjena rizika, testiranje dizajna i testiranje operativne učinkovitosti. Kod identifikacije kontrola je bitan temeljit pregled procesa koji se odvijaju unutar organizacije kako bi se na osnovu toga mogle otkriti ključne kontrole koje su implementirane u sustav. U ovom segmentu je jako bitno za revizora da stekne razumijevanje tijekom transakcija i prepozna kontrolne točke u sustavu. Ovaj test se provodi tako da se prvo odrade razgovori s upravom i zaposlenicima, te se nakon toga analizira dokumentacija i politike poduzeća. Nakon što se identificira kontrola, bitno je procijeniti rizik koji neefikasna kontrola nosi za sobom. Također je bitno spoznati kako rizici utječu na financijske izvještaje i na osnovu toga revizor donosi odluku koje kontrole će, zbog važnosti, biti testirane kako bi se mogla osigurati pouzdanost u financijske izvještaje. Nastavno na procjenu rizika veže se testiranje dizajna kontrola. Tu se gleda jesu li kontrole pravilno osmišljene da spriječe ili otkriju pogreške. U ovom dijelu revizor provjerava teoretsku funkcionalnost kontrola kroz pregledavanje dokumentacije. Nakon teoretskog testiranja, na red dolazi i operativno testiranje koje testira rad kontrola u određenom periodu. To se

ostvaruje kroz promatranje aktivnosti, provjeru uzorka ili intervjuiima sa zaposlenicima (Rachmond, Bakri, Irdiana, Waromi, Jansen, 2024). Ovaj element je najbitniji od svih ostalih, jer se ovdje testira i stvarna učinkovitost internih kontrola u praksi.

Testovi internih kontrola puno pomažu ostalim fazama revizije koje slijede nakon planiranja. Prvenstveno pomažu u odabiru revizijskih postupaka (vrsta, vrijeme i obujam) te na samo izvještavanje koje je objektivnije i točnije ukoliko funkcioniraju interne kontrole poduzeća (Rachmond, Bakri, Irdiana, Waromi, Jansen, 2024). Ukoliko su interne kontrole kvalitetno postavljene, one doprinose optimizaciji potrebnih resursa za provedbu revizijskog angažmana.

3.3. Važnost uspostavljanja kvalitetne komunikacije s klijentom

Kvalitetna komunikacija s klijentom je kamen temeljac za provedbu kvalitetne revizije financijskih izvještaja, odnosno za razumijevanje poslovanja klijenta, razvijanje povjerenja, efikasno prikupljanje podataka, pronalazak i rješavanje problema, poboljšanje kvalitete izvještaja i svakako zbog samog zadovoljstva klijenta koji koristi revizijske usluge. Revizor najlakše razumije poslovanje klijenta kroz kvalitetnu komunikaciju i na taj način spozna sve bitne elemente poslovnog procesa, organizacije, zaposlenika i poslovnog okruženja kako bi mogao prilagoditi svoj pristup revizijskom angažmanu i potrebama klijenta. Bez povjerenja nema dobro odrađene revizije financijskih izvještaja, jer ukoliko se klijent osjeća ugodno u komunikaciji s revizorom, revizor će saznati potencijalne probleme i nepravilnosti u poduzeću. Također će iz tog razloga biti i manje nesporazuma u komunikaciji između klijenta i revizora. Dobro izgrađenom komunikacijom se također ostvaruje i efikasnije prikupljanje podataka. Revizor može brže doći do svih potrebnih informacija i dokumenata na vrijeme. Ukoliko revizor kroz redovnu komunikaciju sazna za potencijalne probleme, on može pravovremeno obavijestiti bitne aktere u poduzeću o problemu na koji je naišao i dati savjete kako da ga pravovremeno riješe. U revizorovu opisu posla nije da daje savjete klijentu vezano za probleme na koje je naišao, no na taj način daje pozitivan utjecaj na buduće financijske izvještaje i sebi olakšava posao u budućim angažmanima (Sarapaivanich, Ekasingh, Sampet, Patterson, 2023). Također, revizoru je bitno zadovoljstvo klijenta kako bi i u budućim razdobljima imao angažmane kod tog klijenta, a to se ostvaruje kroz kvalitetnu komunikaciju i profesionalan odnos.

4. Faza planiranja revizije financijskih izvještaja po MERCIA metodologiji

Mercia metodologija je metodologija koja se koristi za provođenje revizija i pregleda financijskih izvještaja. Izdaje ju poduzeće Mercia Group koje se smatra jednim od vodećih pružatelja edukacija i resursa namijenjenih računovođama i revizorima u Ujedinjenom Kraljevstvu. Metodologija je dostupna na stranicama poduzeća ukoliko postoji korisnički račun i kupljen paket za provedbu revizije financijskih izvještaja. Proučavajući MERCIA metodologiju, možemo zaključiti da se kvalitetna i učinkovita revizija financijskih izvještaja temelji na tri osnovna načela:

- Razmislite, nemojte samo ispunjavati revizijske obrasce po MERCIA metodologiji

Vrlo je lako usredotočiti se na popunjavanje obrazaca bez jasne ideje o tome što se postiže, jesu li relevantni i postoji li učinkovitiji način bilježenja informacija. Revizor mora jasno razmisliti o angažmanu i osigurati da su obrasci ispunjeni na najučinkovitiji mogući način. Međutim, ako u određenoj situaciji revizor vjeruje da popunjavanje obrasca nije najučinkovitiji pristup, onda svakako treba usvojiti drugačiji pristup kao što je razvoj memoranduma po mjeri.

- Učinite to jednom i ispravno

Jedan od ključnih elemenata učinkovite revizije jest izbjegavanje udvostručavanja napora, kao što je ponavljanje bilježenja istih informacija na više obrazaca. Prednost se daje upotrebi trajnih datoteka za bilježenje informacija o pozadini i riziku kad god je to moguće, omogućujući trenutnoj datoteci bilježenje procjene rizika i pristupa. Gdje god se može, informacije se trebaju bilježiti na način koji se lako održava i ažurira (kao što su dokumenti ili proračunske tablice obrađeni tekstom).

- Planirajte, radite i pregledavajte

Revizije bi se trebale temeljiti na planiranju i iz tog razloga je faza planiranja toliko vitalna. Nakon temeljitog planiranja, dobra revizija mora se držati tog plana, osim ako postoji jasna potreba za revizijom pristupa zbog promjene rizika ili okolnosti. Postupci preispitivanja trebali bi biti usmjereni na to je li se slijedio planirani pristup i je li ga potrebno revidirati.

4.1. Uvodni sastanci i upoznavanje s klijentom

Uvodni sastanci i upoznavanje s klijentom ključni su elementi u fazi planiranja revizije financijskih izvještaja. Ovi sastanci omogućuju revizorima da prikupe bitne informacije o poslovanju klijenta, uspostave radni odnos s ključnim osobama u organizaciji te postave temelje za uspješnu reviziju. Proces uvodnih sastanaka i upoznavanja s klijentom može se podijeliti u nekoliko koraka koji su: priprema, uvodni sastanak, razumijevanje poslovanja klijenta, identifikacija rizika i kontrola, komunikacija i dokumentiranje sastanka.

Najbitniji dio svakog posla je priprema. Tako je i za kvalitetan sastanak vrlo bitna dobra i temeljita priprema. Revizori proučavaju dostupne informacije o klijentu, uključujući prethodne financijske izvještaje, industrijske izvještaje, internetsku stranicu klijenta, relevantne regulatorne informacije i informacije koje se pojavljuju u vijestima o klijentu. Nadalje, određuju se ključne osobe unutar klijentove organizacije s kojima će revizori surađivati tijekom revizije, poput financijskog direktora, glavnog računovođe, internog revizora i članova uprave (Mercia metodologija). Nakon kvalitetne pripreme na red dolazi kontaktiranje klijenta i dogovaranje sastanka u vrijeme koje paše obje strane.

Nastavno na kvalitetnu pripremu, uvodni sastanak se odvija u nekoliko dijelova. U prvom dijelu revizijski tim se predstavlja klijentu, objašnjavajući svoje uloge i odgovornosti te relevantno iskustvo i stručnost. Nakon toga revizori daju pregled cijelog procesa revizije, uključujući faze, ključne aktivnosti, vremenski raspored i očekivanja od klijenta, te se raspravljaju ciljevi revizije i specifični opseg rada, uzimajući u obzir potrebe i očekivanja klijenta. Nastavno na to se revizori upoznaju s misijom, vizijom i vrijednostima klijenta kako bi bolje razumjeli kontekst u kojem organizacija djeluje.

Nakon prvog uvodnog sastanka, revizoru je potrebno razumijevanje klijentova poslovanja. U ovom dijelu klijent objašnjava glavne operativne i proizvodne procese, proizvode ili usluge, tržišta na kojima posluje te glavne izvore prihoda i rashoda. Naknadno na to revizori proučavaju organizacijsku strukturu, uključujući ključne funkcije i odjele, te hijerarhiju odlučivanja unutar klijentova poduzeća. U nastavku sastanka klijent opisuje korištene financijske sustave i softver, uključujući procese računovodstva, izvještavanja i kontrole. U planiranju se puno pažnje daje kontrolama, jer ukoliko su one dobro postavljene, revizor će imati manji opseg posla u angažmanu.

Po završetku generalnog razumijevanja klijentova poslovanja, revizor identificira glavne rizike i kontrole u poslovanju klijenta. Klijent pruža informacije o postojećim internim kontrolama, procesima upravljanja, rizicima i politikama usklađenosti. Diskutiraju se potencijalni rizici koji mogu utjecati na financijske izvještaje, uključujući industrijske rizike, regulatorne promjene i specifične rizike povezane s klijentovim poslovanjem (Mercia metodologija). Ako su postojale prethodne revizije, analiziraju se njihovi nalazi i preporuke kako bi se identificirala ponavljajuća pitanja ili područja za poboljšanje.

Predzadnji korak obuhvaća komunikaciju koja je vrlo bitna u životu, pa tako i u reviziji financijskih izvještaja. U ovom dijelu se definiraju očekivanja u vezi s dokumentacijom, suradnjom i pravodobnošću odgovora na zahtjeve revizora. Nadalje, klijent izražava svoja očekivanja u vezi s komunikacijom, transparentnošću i izvještavanjem tijekom i nakon revizije, te se raspravljaju mogući izazovi i prepreke, shodno tome i načini njihovog rješavanja (Mercia metodologija).

Revizija financijskih izvještaja je proces koji se oslanja na kvalitetnim postupcima i dokumentiranju, tako da je bitno dokumentirati saznanja iz uvodnih sastanaka kako bi svaki član tima i nadređena osoba mogli za vrijeme provođenja revizije provjeriti detalje dogovora ili saznanja o klijentu. Revizori u ovom segmentu bilježe ključne točke i zaključke sa sastanka, uključujući dogovorene rokove, odgovornosti i planirane aktivnosti. Uz to se priprema interni izvještaj za revizijski tim s pregledom prikupljenih informacija i zaključaka sa sastanka, koji će služiti kao osnova za daljnje planiranje i provođenje revizije (Mercia metodologija). Ovi uvodni sastanci omogućuju revizorima da uspostave dobar radni odnos s klijentom, steknu temeljito razumijevanje njegovog poslovanja i postave čvrste temelje za cijeli revizijski proces.

4.2. Provođenje testiranja u fazi planiranja revizije financijskih izvještaja

U fazi planiranja revizije financijskih izvještaja ključno je provođenje preliminarnih testiranja i analiza za razumijevanje klijentovih sustava i identifikaciju područja od velikog rizika. Ova faza unutar sebe obuhvaća testiranje internih kontrola, analitičke procedure i procjenu rizika značajnih pogrešaka. Od ova tri testiranja, svako od njih ima određene ciljeve i razloge zašto se provode. Procjena internih kontrola je bitna zbog pogrešnog prikazivanja informacija u financijskim izvještajima i oslanjanja revizijskog tima na njih. Nadalje,

procjena područja od velikog rizika je jedno od bitnijih testiranja kako bi se mogla procijeniti područja koja imaju najveću mogućnost za materijalne pogreške. Također je bitno u ovoj fazi prikupljanje dovoljno relevantnih rizika i adresirati ih u plan revizije kako bi on bio što kvalitetniji za učinkovitiju provedbu cjelokupnog angažmana.

Započinje se sa testiranjem internih kontrola koje su glavni alat menadžmenta u postizanju ciljeva, preko njih menadžment smanjuje vjerojatnost pogrešnog prikazivanja informacija u financijskim izvještajima ukoliko su one kvalitetno postavljene. Testiranje započinje s prikupljanjem informacija, odnosno proučavanjem dokumentacije i razgovorom s osobljem zaduženim za taj dio. Vrlo je bitno na početku pregledati dokumentaciju kako bi revizori shvatili na koji način funkcioniraju kontrole i koje se točno kontrole koriste. Također je bitno proći kroz kontrolne procedure, politike i priručnike za najbolje razumijevanje. Nastavno na dokumentaciju, od velike je važnosti provesti intervju sa ključnim osobljem koje će bolje približiti specifične kontrole i kako one rade u praksi. Nakon upoznavanja sa kontrolama, bitno je procijeniti njihov dizajn i funkcionalnost. Kod procjene dizajna bitno je utvrditi prikladnost kontrola koje su implementirane za potrebe sprječavanja i otkrivanja pogrešaka, te identificirati slabosti i dokumentirati ih. Na kraju se dolazi do testiranja kontrola u stvarnom svijetu koje se provodi na uzorku (Mercia metodologija). Bitno je odabrati reprezentativan uzorak koji obuhvaća najbitnije procese. Nakon testiranja se bilježe ili dokumentiraju rezultati testiranja, koji u sebi sadrže i sve pronađene nepravilnosti.

U fazi planiranja se uvijek koriste analitički postupci koji služe kao indikatori na što treba posvetiti više pažnje u poslovanju klijenta. U ovom dijelu se prolaze dvije osnovne analitičke procedure, a one su: horizontalna i vertikalna analiza, te omjerna analiza. Horizontalna analiza koristi se kod usporedbe podataka iz više razdoblja i na taj način se uočavaju neuobičajene promjene ili trendovi. Vertikalna analiza se koristi kako bi se identificirali neuobičajeni omjeri ili odnosi u financijskim izvještajima. Osim ova dva osnovna analitička postupka, koriste se i omjerne analize u koje spadaju financijski omjeri i analiza odstupanja. Kod financijskih omjera se računaju neki ključni financijski omjeri poput omjera zaduženosti, bruto marže i drugih, te se uspoređuju s industrijskim standardima. Druga bitna analiza je identifikacija odstupanja i analiza odstupanja koja su značajna i velika od očekivanih vrijednosti (Mercia metodologija). Svi ovi analitički postupci ne mogu biti dokaz da nešto nije kako treba biti u poduzeću, ali su vrlo dobar indikator na što revizor treba staviti veću pozornost prilikom sljedećih faza revizijskog angažmana.

Kao što se je moglo zaključiti kroz cijeli rad, u reviziji se velika pažnja pridodaje rizicima, pogotovo u fazi planiranja revizije financijskih izvještaja. Vrlo je bitno za vrijeme planiranja revizije financijskih izvještaja identificirati bitne rizike poput inherentnog rizika i rizika kontrole. Na osnovu procijenjenih rizika se kreira strategija i plan revizije. U strategiju revizije se uključuje različita kombinacija strategija dokaznih postupaka i strategija niže procjene kontrolnog rizika, ovisno o svakoj komponenti financijskih izvještaja. Faza planiranja se zaokružuje s donošenjem plana revizije u kojem su sadržane planirane revizijske aktivnosti, uključujući raspored i resurse potrebne za provedbu revizije financijskih izvještaja.

Nakon teorijski opisanih postupaka prema Mercia metodologiji, dolazi se do 2 radna papira koji se koriste u praksi. Na prvoj slici se nalazi prvi radni papir iz kojeg se mogu vidjeti postupci koji su slični onima koji su obrađeni u teorijskom dijelu ovog rada. Ovaj radni papir govori o predrevizijskim radnjama koje je bitno obaviti prije samog angažmana. Za početak je bitno da su članovi tima neovisni, imaju dovoljno kompetencija i znanja, te da postoje dovoljne ovlasti. Bitno je sagledati etičke zahtjeve poduzeća i kreirati zaštitne mjere u revizorskom društvu, te kreirati neovisno mišljenje o prikladnosti i primjerenosti primijenjenih etičkih mjera zaštite. Bitno je pročitati i razumjeti informacije koje nam pruža revizijski tim o prirodi i okolnostima angažmana. Tu se gledaju i interne kontrole i načini na koje poduzeće vrši nadzor. Nadalje, ovaj radni papir pridaje važnost i komunikaciji i diskusiji između članova tima o bitnim pitanjima i procjenama u angažmanu. Najbitniji dio ovog radnog papira je pripremljena radna dokumentacija koja se može smatrati adekvatnom i u obzir uzima sve bitne rizike i procedure. Svaki radni papir na kraju ima mjesto gdje se potpiše osoba koja ga je ispunjavala i navede datum ispunjavanja.

Slika 1 Radni papir po MERCIA metodologiji za preliminarnu aktivnost u reviziji finansijskih izvještaja

Preliminarni pregled kvalitete angažmana		B03	
Cilj: Osigurati da je revizija planirana objektivno i rigorozno u skladu s procedurama tvrtke.			
<p><small>Za sve navedene klijente plc-a i druge kriterije navedene u procedurama tvrtke (npr. subjekti/angažmani s višim rizikom) mora se izvršiti pregled kvalitete angažmana (EQ). Daljnje smjernice o provođenju EQ pregleda mogu se pronaći u tvrtkinom Priručniku za upravljanje kvalitetom. Preliminarne nalaze pregleda treba zabilježiti u nastavku. Nalazi pregleda i zaključci u fazi završetka trebaju biti zabilježeni na A21-2.</small></p> <p><small>Sve reference na ISA odnose se na ISA (UK).</small></p>			
Ime recenzenta EQ-a:			
[Ako je primjenjivo] Ime EQ pomoćnika:			
<p>1. Razmotrite jeste li vi, kao imenovani recenzent EQ-a:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. neovisni su o subjektu, angažiranom timu i procesu revizije; b. imati dovoljne kompetencije i sposobnosti za provođenje pregleda; i c. imati dovoljno ovlasti kako bi osigurao da je vaš pregled primjereno adresiran. 		<p>Napomene (pogledajte druge rasporede gdje je primjenjivo)</p>	
2. Razmotrite usklađenost tvrtke s relevantnim etičkim zahtjevima (B11 & B12).			
3. Razmotriti prikladnost i primjerenost zaštitnih mjera primijenjenih za angažman.			
4. Fomirajte neovisno mišljenje o prikladnosti i primjerenosti primijenjenih etičkih mjera zaštite.			
5. Razmotrite primjerenost dokumentacije relevantnih etičkih zahtjeva i procjenu svih prijetnji usklađenosti s tim zahtjevima (B11 & B12).			
6. Pročitajte i razumite informacije koje je priopćio angažirani tim u vezi s prirodom i okolnostima angažmana i subjekta (PF1s).			
7. Pročitajte i razumite informacije koje je priopćila tvrtka u vezi s nadzorom tvrtke i procesom sanacije, posebno identificirane nedostatke koji se mogu odnositi na područja koja uključuju značajne prosudbe.			
8. Razgovarajte o značajnim pitanjima i značajnim prosudbama donesenim tijekom planiranja s angažiranim partnerom i, gdje je primjenjivo, s drugim članovima angažiranog tima.			
9. Razmotriti je li planska dokumentacija pripremljena na odgovarajući način i identificirati ključne rizike i postupke koje treba usvojiti u pogledu značajnih područja prosudbe.			
10. Na temelju 6, 7 i 8, odredite koja će područja revizijskog dosjea koja se odnose na značajne prosudbe angažiranog tima morati pregledati. Priopćite zahtjeve za dokumentacijom angažiranom timu u fazi planiranja.			
EQ zaključak			
Planiranje je provedeno kako bi se osigurala neovisna i objektivna revizija u skladu s ISA i procedurama tvrtke.			
[Ako je primjenjivo] EQ pomoćnik za pregled		Datum:	
Recenzent EQ-a:		Datum:	

Izvor: <https://www.mercia-group.com/>

Slika broj 2 prikazuje radni papir koji se ispunjava nakon svake komunikacije s klijentom. Ta komunikacija može biti uživo, mailom ili telefonski. Radni papir može uključivati više od jedne rasprave s klijentom, no zbog preglednosti se preporuča koristiti novi radni papir za svaku komunikaciju koja se ostvaruje s klijentom. Bitno je na radnom papiru naglasiti sa kime se je odvijala komunikacija, koja je bila glavna tema i datum komunikacije. Poželjno je raditi zapisnik nakon svakog sastanka, kako bi ostatak tima bio pravovremeno obaviješten o svim bitnim stvarima za provođenje angažmana. U ovom radnom papiru nalazi se razumijevanje entiteta i okoline, rizik prijevare, etički standardi i priroda zadatka. Razumijevanje entiteta i okoline se bazira na sličnim područjima kao i u teorijskom dijelu.

Svakako se taj dio najlakše razumije kroz sastanak s klijentom. Tu su bitne promjene u okruženju, nedavni rezultati trgovanja, povezane strane i transakcije, zakoni, računovodstvene procjene, planovi klijenta, postupci za pripremu objava i najbitnija je menadžmentova osnova na kojoj se bazira njihova procjena vremenske neograničenosti poslovanja. Nakon toga se razmatra rizik prijevare u kojem se gleda kakav stav ima menadžment prema tome, što poduzima kako bi taj rizik sveo na najmanji mogući i raspoloželi sa određenim informacijama o stvarnoj prijeveri u poduzeću. Također su bitni i etički standardi. Tu je bitno sagledati potencijalne prijetnje i zaštitne mjere. U završnom dijelu se nalazi priroda zadatka u kojoj se definiraju odnosi klijenta i revizora, odgovornosti menadžmenta poduzeća i revizora i svi ostali detalji koji su vezani uz angažman. Kao i svaki drugi radni papir, na kraju se mora potpisati osoba odgovorna za ispunjavanje radnog papira sa datumom ispunjavanja. Te se također mora potpisati i osoba zadužena za provjeru sa datumom kada je izvršio provjeru.

Slika 2: Dokumentiranje komunikacije s menadžmentom po MERCIA metodologiji

<h1>Komunikacija s menadžmentom</h1>		<h1>B22-1</h1>	
Cilj: Zabilježiti dvosmjernu komunikaciju s menadžmentom.			
<p><i>Rasprave mogu biti rezultat jednog ili više službenih sastanaka, telefonskih razgovora ili dopisivanja pismom ili e-poštom. Rasprave moraju, kao minimum, uključivati dole navedena područja. Ako se bilješke o više od jedne rasprave bilježe na jednom rasporedu, osigurajte da bude jasno kada se koja rasprava odvijala. Daljnji detalji o pitanjima o kojima će se raspravljati uključeni su u dokumente na koje se upućuje.</i></p> <p><i>NB. Komunikaciju s onima koji su zaduženi za upravljanje, ako se razlikuju od uprave, treba zabilježiti na B22-2.</i></p>			
Ime odgovarajuće osobe(a) s kojom komunicirati:			
Priroda i datum(t) komunikacije:			
Zapisnik komunikacije			
<p><i>Uključite bilo koji od relevantnih čimbenika u nastavku u svoju raspravu. Dodajte bilješke o svojim raspravama u prostor ispod (ili se obratite na poseban raspored).</i></p>			
<p>Razumijevanje entiteta i okoline (ažuriranje PF1 i PF2)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Značajne promjene u subjektu i okruženju • Nedavni rezultati trgovanja (B23) • Povezane strane i transakcije • U slučaju novog višeg rukovodstva ili dioničara, razmatranje ažuriranja dubinske analize klijenta • Središnji zakoni i propisi i slučajevi nepoštivanja • Računovodstvene procjene • Kako na poslovni rizik utječu planovi klijenta • Utjecaj promjena na računovodstvene sustave • Utjecaj promjena računovodstvenog okvira • Postupci za pripremu objava • Menadžmentova osnova za njihovu procjenu vremenske neograničenosti poslovanja i utvrđenih događaja ili uvjeta koji mogu dovesti u sumnju vremensku neograničenost poslovanja 	<p>Napomene (pogledajte druge rasporede gdje je primjenjivo)</p>		
<p>Rizik prijevare (vidi B34)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kako menadžment procjenjuje, identificira i reagira na rizik prijevare ¹ • Kako, ako uopće, menadžment komunicira s onima koji su zaduženi za upravljanje u vezi sa svojim postupkom za prepoznavanje i reagiranje na rizike prijevare unutar subjekta • Kako, ako uopće, menadžment komunicira svoje stavove o praksi i etičkom ponašanju zaposlenicima • Svako saznanje o stvarnoj prijevazi, sumnji ili navodnoj prijevazi koja utječe na subjekt 	<p>Napomene (pogledajte druge rasporede gdje je primjenjivo)</p>		
<p>Etički standard (ažuriranje B12)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Identificirane prijetnje za koje ste uvjereni da postoje odgovarajuće zaštite • Priroda tih zaštitnih mjera (ako je primjenjivo) 	<p>Napomene (pogledajte druge rasporede gdje je primjenjivo)</p>		
<p>Priroda zadatka</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odgovarajuće odgovornosti revizora i menadžmenta (često u pismu angažmana) • Oblik, vrijeme i očekivani sadržaj pismene/usmene komunikacije • Opseg angažmana, opći pristup i raspored uključujući pojedinosti o korištenju rada interne revizije i namjeravanoj upotrebi analitike revizijskih podataka (ADA) i druge tehnologije • Potvrdite detalje rasporeda/informacije koje klijent treba pripremiti i vrijeme njihove dostupnosti • Potvrdite pojedinosti o drugim informacijama koje treba predstaviti uz financijska izvješća, bilo da se zahtijeva statutom (npr. izvješće direktora i, ako je primjenjivo, strateško izvješće), standardima izvješćivanja ili se prezentiraju dobrovoljno, te očekivano vrijeme njihova izdavanja 	<p>Napomene (pogledajte druge rasporede gdje je primjenjivo)</p>		
Zaključak			
Sva su pitanja na odgovarajući način razmotrena s upravom i PF1 , PF2 , B12 i B34 ažurirani su po potrebi.			
Pripremio		Datum:	
Pregledao		Datum:	
<p><small>1. Mora se steći razumijevanje sljedećeg:</small></p>			

Izvor: <https://www.mercia-group.com/>

4.3. Rezultati testiranja i komunikacije s klijentom u fazi planiranja revizije financijskih izvještaja i njihov utjecaj na ostale faze revizije financijskih izvještaja

Rezultati testiranja i komunikacije s klijentom u fazi planiranja revizije financijskih izvještaja ključni su za oblikovanje strategije i pristupa reviziji. Ovi rezultati utječu na identifikaciju područja visokog rizika, određivanje opsega i prirode daljnjih revizijskih postupaka te osiguravaju učinkovitu i pravodobnu provedbu revizije. U ovom dijelu se поближе opisuju rezultati testiranja internih kontrola i analitičkih procedura.

Kod testiranja internih kontrola, u polje interesa se stavlja upravljanje zalihama, priznavanje prihoda i obračun plaća. Na primjer testiranjem internih kontrola u upravljanju zalihama, došlo se je do nalaza da stvarno stanje zaliha ne odgovara onome stanju zaliha koje je evidentirano u SAP sustavu. Tu je bitno dati savjet klijentu da poveća testiranja zaliha i uvede dodatne testove kontrola. Nakon toga se u priznavanju prihoda identificiralo slučajeva u kojima su nepravilno priznati prihodi prije zadovoljavanja uvjeta za priznavanje prihoda. U ovom dijelu je vrlo bitno posvetiti pažnju testiranju većeg broja transakcija i revidirati politiku priznavanja prihoda. Zadnji segment uzorka testiranja internih kontrola je obračun plaća. Tu je donesen zaključak da nema dovoljno kontrola nad procesom obračuna plaća. Preporuka nakon testiranja je uvesti dodatne testove kontrola plaća i testove isplate plaća.

Nakon testiranja internih kontrola, dolazi se do analitičkih procedura koje obuhvaćaju horizontalnu i vertikalnu analizu, te omjernu analizu. Na primer, provedbom horizontalne i vertikalne analize, uočeni su neuobičajeni trendovi u приходима i rashodima, te iz tog razloga se preporuča detaljna analiza i testiranje transakcija povezanih s приходима i zalihama. Nakon toga pomoću omjerne analize se dolazi do saznanja o značajnim odstupanjima u tekućem omjeru i omjeru zaduženosti u odnosu na industrijske standarde. Nastavno na saznanja iz prošle rečenice, zahtijevaju se dodatna testiranja financijskih podataka kako bi se razumio sam uzrok odstupanja. Svi nalazi koji su uočeni u oba testiranja se priopćavaju klijentu kako bi on u što bržem roku riješio problem.

Aktivnosti u planiranju revizije financijskih izvještaja imaju veliki utjecaj na sve ostale faze revizije. To se može gledati iz nekoliko kutova. Bitno je procijeniti područja od velikoga rizika i u budućim fazama se više koncentrirati na njih. Ukoliko se smatra da neke interne kontrole nisu na mjestu, u sljedećim fazama će ih revizor detaljnije testirati i shvatiti potpuni uzrok disfunkcionalnosti nekih kontrola. Ukoliko se pronađu neke razlike od trendova u

industriji, u sljedećim fazama treba detaljnije analizirati komponentu koja se razlikuje od trenda i shvatiti zašto se to događa. Dobro planirana revizija financijskih izvještaja optimizira troškove angažmana i povećava kvalitetu angažmana.

5. Faza planiranja revizije financijskih izvještaja na primjeru poduzeća ABC d.o.o.

5.1. Osnovni podaci o poduzeću ABC d.o.o. za potrebe financijskog izvještavanja

Ovaj dio rada bavi se primjenom teoretskih znanja iz prethodnih dijelova rada na primjeru fiktivnog poduzeća ABC d.o.o. Na osnovu ovog primjera će se bolje pojasniti planiranje revizije financijskih izvještaja na nekoliko primjera testova, sastanaka i analize rezultata. Podaci za potrebe primjera su prikupljeni od nekoliko različitih poduzeća i nakon toga objedinjeni kako se ne bi prekršilo načelo povjerljivosti.

Poduzeće ABC d.o.o. je poduzeće koje se bavi proizvodnjom i distribucijom visokokvalitetnih prehrambenih proizvoda. Glavni proizvodi poduzeća su mliječni proizvodi, pekarski proizvodi, te organsko voće i povrće. Misija poduzeća je pružiti zdrave i nutritivno bogate proizvode koji zadovoljavaju potrebe suvremenih potrošača. Poduzeće je prepoznatljivo po svojem zalaganju za održivu proizvodnju i trenutno se nalaze samo na domaćem tržištu. ABC d.o.o. ima razvijenu veleprodajnu mrežu, maloprodajnu mrežu i online prodaju. Prehrambena industrija u kojoj se nalazi poduzeće ima mnoge regulative koje se najviše zalažu za sigurnost hrane i provjeru izvornosti.

Nakon osnovnih podataka o poduzeću, dolazi se do podataka koji su financijske prirode. Poduzeće ABC d.o.o. pokazuje solidnu financijsku stabilnost i profitabilnost. Glavni izvor prihoda je prihod od prodaje proizvoda, što je i očekivano s obzirom na djelatnost kojom se bavi poduzeće. Ključni financijski pokazatelji ukazuju na učinkovito upravljanje resursima i dobrim poslovnim rezultatima. Glavni rizici uključuju volatilnost troškova sirovina i utjecaj makroekonomskih uvjeta na potrošačku potražnju. U nastavku su prikazani osnovni financijski izvještaji poduzeća ABC d.o.o.

Tablica 1 Bilanca poduzeća ABC d.o.o. na dan 31.12.202x.g.

Aktiva:¶

Kategorija¶	Iznos-(EUR)
Dugotrajna-imbvina¶	11.500.000
Nekretnine¶	7,000,000
Postrojenja-i-oprema¶	4,000,000
Nematerijalna-imbvina¶	500,000
Kratkotrajna-imbvina¶	4.500.000
Zalihe¶	2,500,000
Potraživanja¶	1,200,000
Novac-i-novčani-ekvivalenti	800,000
Ukupna-aktiva¶	16,000,000

Pasiva:¶

Kategorija¶	Iznos-(EUR)
Kapital¶	10.000.000
Temeljni-kapital¶	5,000,000
Zadržana-dobit¶	2,000,000
Dobit-razdoblja¶	3.000.000
Obveze¶	6.000.000
Dugoročne-obveze¶	3,000,000
Kratkoročne-obveze¶	3,000,000
Ukupna-pasiva¶	16,000,000

Izvor: interni podaci poduzeća ABC d.o.o.

Tablica 2 Račun dobiti i gubitka poduzeća ABC d.o.o. na dan 31.12.202x.

Kategorija	Iznos (EUR)
Prihodi	
Prihodi od prodaje	15,000,000
Ostali prihodi	500,000
Ukupni prihodi	15,500,000
Troškovi	
Troškovi proizvodnje	7,000,000
Troškovi prodaje i marketinga	2,000,000
Opći i administrativni troškovi	1,500,000
Amortizacija	800,000
Ukupni troškovi	11,300,000
Operativna dobit	4,200,000
Financijski troškovi	500,000
Dobit prije poreza	3,700,000
Porez na dobit	700,000
Neto dobit	3,000,000

Izvor: interni podaci poduzeća ABC d.o.o.

Tablica 3 Izvještaj o novčanom toku poduzeća ABC d.o.o.

Kategorija	Iznos (EUR)
Novčani tokovi iz operativnih aktivnosti	
Neto dobit	3,000,000
Amortizacija	800,000
Promjene u radnom kapitalu	(500,000)
Novčani tok iz operativnih aktivnosti	3,300,000
Novčani tokovi iz investicijskih aktivnosti	
Kupnja dugotrajne imovine	(1,500,000)
Novčani tok iz investicijskih aktivnosti	(1,500,000)
Novčani tokovi iz financijskih aktivnosti	
Otplata dugoročnih obveza	(500,000)
Novčani tok iz financijskih aktivnosti	(500,000)
Neto promjena u novčanim sredstvima	1,300,000
Početno stanje novca i novčanih ekvivalenata	500,000
Završno stanje novca i novčanih ekvivalenata	1,800,000

Izvor: interni podaci poduzeća ABC d.o.o.

5.2. Provedba testova i sastanaka u procesu planiranja na primjeru poduzeća

U procesu planiranja postoje dva vrlo bitna procesa koji su podjednako važni i ne mogu se zanemariti. Ti procesi su provedba testova i održavanje sastanaka s klijentom kod kojeg se provodi angažman revizije financijskih izvještaja.

Jedni od najbitnijih testova su testovi kontrole i analitički testovi, te njih obrađujemo u ovome dijelu. Glavna zadaća testova kontrole je ocijeniti učinkovitost internih kontrola iz

pogleda dizajna i operativne učinkovitosti. Prema metodologiji u ovome dijelu se radi uzorkovanje transakcija, pregled procedura i testiranje usklađenosti. Nikad se u reviziji ne može proći svaka kontrola pojedinačno, nego se uvijek koriste uzorci koji ciljaju najrizičnija i najznačajnija područja. Nakon toga se pristupa pregledu procedura u kojem se analiziraju pisane procedure i politike koje su u svrsi regulacije poslovnih procesa. Na posljetku se testira usklađenost kod koje se gleda jesu li kontrole dosljedno primijenjene za promatrano vrijeme. Za primjer se može uzeti kontrola nabave i kontrola prodaje, kod nabave provjeravamo odobrenja naloga od strane nadležnih rukovoditelja, a kod prodaje se provjerava postupak izdavanja računa i evidencija prihoda. U primjeru su identificirani nedostaci u kontroli odobrenja nabave, te se preporuča pojačanje procedura odobravanja i osiguranje dosljedne primjene kontrola.

Nakon kontrolnih testova, na red dolaze analitički testovi kojima je glavni cilj usporedba financijskih podataka s prethodnim razdobljima, planovima i industrijskim prosjekom. Za primjer se uzima analiza prihoda, u prvoj analizi se gledaju mjesečni prihodi za tekuću godinu i uspoređuju se sa prošlim razdobljima kako bi se primijetili neuobičajeni izuzeci. Navedenim testovima su se primijetili povećani prihodi u određenim mjesecima, te će se u sljedećim koracima istražiti razlozi zbog kojih je došlo do povećanih prihoda.

Nadalje, tu se mogu uvrstiti i tri analitička testa koji se temelje na bazi ulaznih i izlaznih faktura. Ti testovi su analiza izdanih računa na neradne dane, Benfordov zakon i stratifikacija. Od velike je važnosti provjeriti jesu li neke fakture izdane na neradne dane, jer pozitivan nalaz u tom slučaju baca sumnju na prijevarne aktivnosti unutar poduzeća. Nadalje, Benfordov zakon je logaritamska funkcija pomoću koje se dobiva učestalost ponavljanja prve znamenke u iznosima računa. Što je znamenka manja, time ima veću učestalost ponavljanja, npr. znamenka 1 se pojavljuje u oko 30,1% slučajeva prema Benfordu. Ukoliko se stvarni podaci poduzeća uvelike razlikuju od Benfordove učestalosti pojave prve znamenke, to baca sumnju da se je nešto prepravljalo i treba detaljnije provjeriti. Zadnji analitički test na bazi ulaznih i izlaznih računa je stratifikacija, ona pomaže revizoru da podijeli iznose računa po skupinama. Na taj način revizor vidi koji iznosi su značajniji i na koje će staviti više fokusa u sljedećim fazama.

Prije, za vrijeme i nakon testiranja se u fazi planiranja provode sastanci sa klijentom kako bi revizijski angažman bio što kvalitetniji i optimiziraniji. U fazi planiranja bi se mogle

istaknuti tri vrste sastanaka koji se provode, to su: uvodni sastanak, tjedni sastanci revizijskog tima i redoviti sastanci s upravom.

Uvodni sastanak je temelj na kojeg se veže cijeli revizijski angažman i za cilj ima predstaviti članove revizijskog tima, pregled opsega i ciljeva revizije i raspravu o ključnim rizicima i poslovnim procesima. Sudionici na ovom sastanku su glavni revizor, ključni članovi revizijskog tima i uprava poduzeća. Na ovom sastanku se prvo napravi uvod i predstavljanje sudionika, nakon toga se pregledavaju ciljevi i opseg revizije na što se nastavlja identifikacija ključnih područja rizika, te shodno tome se napravi pregled poslovnih procesa i organizacijske strukture i na kraju se postave očekivanja i komunikacijski kanali.

Tjedni sastanci revizijskog tima su interni sastanci na kojima su prisutni svi članovi revizijskog tima. Ti sastanci za cilj imaju pregled napretka revizije, identifikaciju problema i izazova, te prilagodbu plana revizije ukoliko je potrebno. Ovi sastanci najčešće završavaju s planiranjem aktivnosti za sljedeći tjedan.

Na kraju dolaze redoviti sastanci s upravom koji za cilj imaju izvijestiti klijenta o napretku revizije i rješavanje identificiranih problema. Na ovom sastanku su prisutni glavni revizor, uprava poduzeća i ključni članovi revizijskog tima. Sastanak u većini slučajeva započinje pregledom dosadašnjeg napretka revizije, na što se nastavlja prezentacija preliminarnih nalaza i rasprava o identificiranim problemima i mogućim rješenjima. Završni dio sastanka se odnosi na dogovore o daljnjim koracima i vremenskim okvirima. Sastanci bez kvalitetnog testiranja nisu previše značajni, također niti testiranja bez kvalitetne komunikacije preko sastanaka nisu od velikog značaja za kvalitetu revizijskog angažmana.

5.3. Analiza rezultata testova i uvodnih sastanaka u procesu planiranja revizije financijskih izvještaja

Provedba testova i uvodnih sastanaka u procesu planiranja revizije financijskih izvještaja nema nikakve svrhe ukoliko se rezultati neće analizirati. U ovom dijelu se kreće prvo analizirati testove kontrola i analitičke testove i nakon toga rezultate uvodnih sastanaka.

Kod testova kontrola se testirala kontrola nabave i kontrola prodaje. Kod kontrole nabave se je naišlo na nedostatke u procesu odobravanja, odnosno nedostajalo je 15% potpisa nadležnih rukovoditelja. Ovo navodi revizora na sumnju u prijevarne aktivnosti i iz tog

razloga se preporuča pojačana procedura odobrenja i osigurana dosljedna primjena kontrola. Također se treba uvesti elektronsko praćenje i arhiviranje odobrenja, sa striktnim ograničenjima pristupa i izmjene podataka. Nadalje, testiranjem kontrole prodaje revizor je uvidio da 10% računa nije bilo evidentirano na vrijeme, a samim time niti prihodi nisu bili evidentirani na vrijeme. Ovo navodi revizora do sumnje u pogrešan prikaz prihoda i potencijalno netočne financijske izvještaje. U ovom slučaju se preporuča unaprjeđenje procedura evidentiranja prodaje i osiguranje pravovremenog unosa podataka u sustav. Generalno gledano se može zaključiti da je većina implementiranih kontrola učinkovita, no potrebna su poboljšanja u određenim segmentima.

Gledajući analitičke testove, testirali su se prihodi, izdani računi na neradne dane, Benfordov zakon i stratifikacija. Analizirajući prihode, revizori su naišli na neobično ponašanje prihoda u određenim mjesecima, pogotovo u razdobljima promocija i sezonskih popusta. Na osnovu ovoga se revizori propitkuju o pogrešnom razumijevanju stabilnosti i uspješnosti poduzeća, te preporučaju detaljniju analizu promocija i sezonskih aktivnosti kako bi se steklo bolje razumijevanje njihova učinka na prihode. Također bi bilo pozitivno unaprijediti planiranje i praćenje promotivnih aktivnosti poduzeća. Nadalje, kod analize neradnih dana revizori su naišli na jednu fakturu koja je izdana na neradni dan, te se planira detaljnija analiza te fakture u narednim fazama.

Tablica 4 Analiza izdanih računa poduzeća ABC d.o.o. na neradne dane

datum:	dan	broj izlaznih racuna	vrijednost	prosjecni prihod po racunu
01/01/2016	petak	0	- kn	0
06/01/2016	srijeda	0	- kn	0
27/03/2016	nedjelja	0	- kn	0
28/03/2016	ponedjeljak	1	189.921,25 kn	189921,25
01/05/2016	nedjelja	0	- kn	0
26/05/2016	četvrtak	0	- kn	0
22/06/2016	srijeda	0	- kn	0
25/06/2016	subota	0	- kn	0
05/08/2016	petak	0	- kn	0
15/08/2016	ponedjeljak	0	- kn	0
08/10/2016	subota	0	- kn	0
01/11/2016	utorak	0	- kn	0
25/12/2016	nedjelja	0	- kn	0
26/12/2016	ponedjeljak	0	- kn	0

Izvor: interni podaci poduzeća ABC d.o.o.

Nakon toga se dolazi do Benfordovog zakona i u njemu se može uvidjeti da poduzeće nema velika odstupanja u prvoj znamenki. To dovodi do zaključka da nisu potrebne dodatne analize izlaznih računa. Odnosno, da iznosi na računima vrlo vjerojatno nisu prilagođavani iz krivih razloga. Svakako će se provjeriti uzorak izlaznih računa u sljedećim fazama, no nije potrebno povećanje uzorka.

Tablica 5 Benfordov zakon prve znamenke na izlaznim računima poduzeća ABC d.o.o.

prva znamenka	benfordov zakon	po uzorku	% od uzorka
1	30,10%	774	28,37%
2	17,61%	437	16,02%
3	12,49%	354	12,98%
4	9,69%	302	11,07%
5	7,92%	205	7,51%
6	6,69%	194	7,11%
7	5,80%	156	5,72%
8	5,12%	149	5,46%
9	4,58%	157	5,76%

Izvor: interni podaci poduzeća ABC d.o.o.

Na kraju u analitičkim postupcima imaju stratifikaciju koja prikazuje koji izlazni računi imaju veću značajnost, te će se oni više provjeravati. Iz prikazane tablice se može uočiti da poduzeće ima jako malo računa sa velikim iznosima. Najzanimljiviji su računi koji se nalaze između 10 000 kn i 100 000 kn, jer oni čine 56,58% ukupne vrijednosti izdanih računa. U narednim fazama će se posvetiti pažnja tim računima.

Tablica 6 Stratifikacija izlaznih računa poduzeća ABC d.o.o.

Pocetak	Zavrsetak	Broj dokumenata:	%dokumenata	vrijednost u HRK	%vrijednosti	
		0	5	0,18%	- 50.171,85 kn	-0,11%
- kn	1.000,00 kn		532	19,47%	268.385,47 kn	0,57%
1.000,00 kn	10.000,00 kn		1319	48,26%	5.399.546,12 kn	11,42%
10.000,00 kn	100.000,00 kn		791	28,94%	26.754.428,88 kn	56,58%
100.000,00 kn	250.000,00 kn		76	2,78%	10.974.683,41 kn	23,21%
250.000,00 kn	5.000.000,00 kn		10	0,37%	3.940.153,38 kn	8,33%

Izvor: interni podaci poduzeća ABC d.o.o.

Iz uvodnog sastanka i provedenih testova, može se zaključiti da je većina kontrola učinkovita, uprava je spremna za suradnju i postoji jasna komunikacija između revizijskog tima i uprave. Također su pronađeni i određeni problemi za koje su potrebna poboljšanja u procedurama odobrenja nabave, evidentiranja prihoda i praćenja potraživanja. Nadalje, preporuča se dodatno razumijevanje učinaka promotivnih aktivnosti na prihode.

6. Zaključak

Kvalitetno planiranje revizije financijskih izvještaja ima pozitivan učinak na ostale faze revizije i na revizijski angažman u cijelosti. Planiranjem se osigurava pridavanje pozornosti najznačajnijim i najrizičnijim područjima revizije u budućim fazama. Također se na osnovu planiranja određuje količina pregledane dokumentacije i dubina testiranja kontrola. Kvalitetnim planiranjem se olakšava dostupnost informacija i pravilan način razmatranja istih. Revizija financijskih izvještaja je djelatnost koju obavljaju revizorska društva iz profitnih interesa, te je vrlo bitno odrediti točno trajanje angažmana i potrebne resurse na temelju kvalitetnog planiranja. U reviziji je također jako bitna učinkovita koordinacija revizorskog tima, klijenta i angažiranih stručnjaka, a to se postiže dobrim planiranjem revizije financijskih izvještaja. Nadalje, planiranjem revizije financijskih izvještaja se ne može osigurati potpuna točnost financijskih izvještaja, proračun revizije i identificirati sve prijevare aktivnosti. U fazi planiranja se analitičkim postupcima mogu otkriti određene anomalije, no ti analitički postupci ne mogu poslužiti kao dokaz. Oni su samo indikator koji daje revizorima sliku na što se moraju usmjeriti u sljedećim fazama revizije. Revizorski posao se uvijek temelji na određenim metodologijama, različite su od društva do društva. Većina metodologija u sebi sadrži sve potrebne smjernice i temelje za provođenje revizije financijskih izvještaja po Međunarodnim revizijskim standardima, odnosno po Zakonu o reviziji. Za kraj se zaključuje da su sve faze u procesu revizije financijskih izvještaja važne i revizija neće biti kvalitetno izvedena ukoliko neka od faza nije kvalitetno i dobro odrađena. Može se reći da je planiranje najbitnija faza, jer sa kvalitetnim planiranjem si revizor olakšava i optimizira posao u ostalim fazama.

Popis literature

1. Anggraini, M.(2024): Accountability,audit opinion, financial statement disclosure, audit findings, and follow-up and audit results on the level of corruption, preuzeto 17.svibnja 2024 s <https://riceba.prosiding.unri.ac.id/index.php/riceba-prosiding/article/view/122>
2. Arens, A. A., Elder, R. J., Beasley, M. S., Hogan, C. E. (2017):Auditing and Assurance Services: An Integrated Approach, Sixteenth Edition, Pearson Education, Inc.
3. Avlokulov, A.Z.(2024): Features of planning the audit of financial statements, preuzeto 17. svibnja 2024. s <https://multijournals.org/index.php/excellencia-imje/article/view/433>
4. Baah, G. K. (2024): Data Analytical Tools Aidi n Revealing Fraud, Institute of Management Accountants: New York
5. Brozović, M., Mamić Sačer, I., Pavić, I., Sever Mališ, S., Tušek, B. & Žager, L. (2020): Revizija – nadzorni mehanizam korporativnog upravljanja, HZRFD:Zagreb.
6. Budisantoso, T., Kurniawan, H.(2022): The contagion effect of decreasing audit's quality on financial statement audit engagement: the Indonesian case, preuzeto 17. svibnja 2024. s <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/APJBA-11-2020-0393/full/html>
7. Flood, J.(2020): Wiley Practitioner's Guide to GAAS 2020: Covering all SASs, SSAEs, SSARs, and Interpretations, Wiley, New Jersey
8. Hellman N. (2011), Chief financial officer Influence on audit planning, International Journal of Auditing 15(3), 247-274
https://www.researchgate.net/publication/228318101_Chief_Financial_Officer_Influence_on_Audit_Planning
9. Hung, D. N.(2023): Factors affecting the quality of financial statement from an audit point of view: A machine learning approach , preuzeto 17. svibnja 2024 s <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23311975.2023.2184225>
10. Johnstone, K. M., Gramling, A. A., Rittenberg, L. E. (2014):Auditing: A Risk-Based Approach to Conducting a Quality Audit, Ninth Edition, South-Western, Cengage Learning.
11. Maksymov, E., Peecher, M., Sutherland, A., Weber, J. (2023), Audit Partners Role in Material Misstatement Resolution: Survey and Intervju Evidence, Journal of

- accounting research, 62(1), 275-333. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1475-679X.12506>
12. Rahman, S. F., Irwansyah I.(2024): The role of big data in audit quality and fraud disclosure, Proceeding International Conference on Accounting and Finance, 2, 467–476 <https://journal.uii.ac.id/inCAF/article/view/32688>
 13. Salehi, M. , Ghaderi A., Hashemisima, H., Zahedi, Z. (2021): The relationship between different types of leadership, client's identity and self-confidence and auditors impartiality, The TQM Journal, 34(6), 2030-2055.
<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/TQM-01-2021-0022/full/html>
 14. Sarapaivanich, N., Ekasingh, E., Sampet, J., Patterson, P.(2024): SME clients evaluation of audit quality: the roles of auditors' communication effectiveness, rapport and social capital, Journal of Accounting in Emerging Economies, 14(2), 373-395.
<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JAEE-10-2022-0300/full/html>
 15. Selisteanu, S., Florea, N. M., Buziernescu, R. (2019):Financial audit- risk identified in the audit planning stage, preuzeto 17. svibnja 2024. s
<https://feaa.ucv.ro/AUCSSE/0043v1-012.pdf>
 16. Tušek, B., Žager, L., Barišić, I. (2014): Interna revizija, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika: Zagreb.
 17. Widiasalwa, S., Asaari, M., Zhafiraah, N. R.(2024): Do Accounting Information Systems, Internal Control, IT Utilization, and HR Competence affect Financial Reports Quality?, Research of Accounting and Governance, 2(1), 24-34
<https://sanscientific.com/journal/index.php/rag/article/view/165>
 18. Zakon o reviziji, Narodne novine br. 127/17. i 27/24. (2024.)
 19. Zakon o računovodstvu, Narodne novine br. 78/15., 134/15., 120/16., 116/18., 42/20., 47/20., 114/22. i 82/23. (2023.)
 20. Žager, K., Mamić Sačer, I., Sever Mališ, S., Brozović, M., Žager. L. (2023): Analiza financijskih izvještaja – temeljna načela i postupci, 6. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, HZRFD, Zagreb

Popis slika

Slika 1 Radni papir po MERCIA metodologiji za preliminarne aktivnosti u reviziji financijskih izvještaja	24
Slika 2: Dokumentiranje komunikacije s menadžmentom po MERCIA metodologiji .	26

Popis tablica

Tablica 1 Bilanca poduzeća ABC d.o.o. na dan 31.12.202x.g.	30
Tablica 2 Račun dobiti i gubitka poduzeća ABC d.o.o. na dan 31.12.202x.	31
Tablica 3 Izvještaj o novčanom toku poduzeća ABC d.o.o.	32
Tablica 4 Analiza izdanih računa poduzeća ABC d.o.o. na neradne dane	35
Tablica 5 Benfordov zakon prve znamenke na izlaznim računima poduzeća ABC d.o.o.	36
Tablica 6 Stratifikacija izlaznih računa poduzeća ABC d.o.o.	36

Životopis studenta

Slavko Novački

STUDENT

Ja sam mlad i ambiciozan student poslovne ekonomije. Glavno polje interesa mi je data analytics , IT revizija i revizija financijskih izvještaja, no ni računovodstvo mi nije slaba strana.

+385 98 657 142

snovacki@net.efzg.hr

A.Člekovića 23, Poznanovec

Iskustvo

Član tima financije u Ekonomskoj klinici

10.mj.2020.g. - 2.mj.2021.g.

- Član podtima sponzori
- Opis posla: kontaktiranje sponzora preko maila ili telefona, odlazak na sastanke

Voditelj financija u Ekonomskoj klinici

2.mj.2021.g.- 2.mj.2022.g.

- Vodio brigu o cijelom timu financije
- Razvijao strategiju i planove za sponzorstva
- Odlazak na sve sastanke
- Priprema papira za knjigovodstvo
- Pisanje sponzorskih ugovora.....

Junior revizor u poduzeću Revizija servis d.o.o.

6.mj.2022.g.- danas

- Data analytics
- Osnovna IT revizija
- Planiranje malih revizija
- Rad na terenu

Obrazovanje

Osnovna škola Bedekovčina 2007-2015 .g.

Gimnazija AGM Zabok 2015-2019 .g.

Prirodoslovno-matematička gimnazija

Ekonomski fakultet u Zagrebu 2019.g.- danas

Poslovna ekonomija

ESCP Business School 6.mj.2022.g.

Ljetna škola, FOReSiGHT projekt

Associazione Diplomatici 5.mj.2023.g.

CWMUN Singapore

Vještine

- Napredno poznavanje Engleskog jezika
- Komunikacija
- Rad u timu
- Kritičko promišljanje
- Zapažanje detalja
- Korištenje office paketa
- osnove programiranja u C++ i phytonu